

TEHETSÉG

„Időtlen életművet hagyott maga után”

(Szobrot avatott dr. Harsányi István tiszteletére az utókor)

A jobboldali képen balról jobbra a szobor alkotója Meszlényi Molnár János szobrászművész; Dienes Dénes és Bolvári-Takács Gábor egyetemi tanárok

A TARTALOMBÓL:

„Harsányi Pista bácsi” – így nevezi Őt a mai magyar tehetséggondozók tábora az utókor – tehetség iránti elkötelezettségének csiréje a sárospataki református gimnáziumi éveire vezethető vissza.

(Kormos Dénes – Sarka Ferenc: Szobrot avatott dr. Harsányi István tiszteletére az utókor)

„Iskolám, az Európa 2000 Gimnázium így lett 3 év alatt Microsoft Showcase School, digitális iskola, ahol eredményesen építjük be a változatos módszertani gyakorlatot iskolai életünkbe.”

(Kiss Károly: Tanulástechnika, tanulási stílus és ezek alkalmazása a jövő oktatásában)

„Ma már számos szervezet segíti a fiatalokat és családtagjaikat a pálya és iskolaválasztási döntés meghozatalában.”

(Domján Gabriella: Hogyan válasszon a fiatal pályát, iskolát, szakmát?)

Magyar Tehetséggondozó Társaság

4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
 Számlaszám: Budapest Bank:
 10102086-14988802-00000008
 Alakult: 1989-ben;
www.mateh.hu
 Adószám: 19654487-1-09

Elnök: Balogh László
Örökös tiszteletbeli elnök:

Czeizel Endre

Alelnökök:

Heimann Ilona
 Polonkai Mária
 Sarka Ferenc
 Tóth Tamás
 Turi Katalin

Titkár: Szénási Istvánné
Ügyvivő: Bohdaneckzy Lászlóné

Az elnökség tagjai:

Balogh László, Bodnár Gabriella,
 Bohdaneckzy Lászlóné, Dávid Imre,
 Heimann Ilona, Kormos Dénes,
 Polonkai Mária, Sarka Ferenc,
 Szénási Istvánné, Tóth Tamás,
 Turi Katalin
 (Állandó meghívott: Százdí Antal)

Adatkezelési koordinátor:

Tóth Ilona

Felügyelőbizottság:

Takácsné Laczó Sylvia (elnök)
 Farkas György
 Gyuresó Gyuláné
 Körösi Tibor

Szekciók és vezetőik:

Dél-dunántúli: Turi Katalin
Egyéni Tehetségfejlesztés: Farkas György
Felsőoktatási: Bodnár Gabriella
Gyermekvédelmi: Kollmann J. György
Kelet-magyarországi: Dávid Imre
Kémiai és környezetvédelmi:
 Török Istvánné
Művészeti: Berta József
Nyugat-dunántúli: Mentler Marianna
Óvodai: Szilágyi Ildikó
Szakértői: Heimann Ilona
Tanítói: Eszenyiné Stéh Katalin
Lions: Fehértói Anett Petra
Digitalizáció és innováció a tehetséggondozásban: Papp András
Versenyszervezői: Vasvári Zoltán

A MTT Honlap főszerkesztője és rendszergazdája: Varga Árpád

T E H E T S É G

a Magyar Tehetséggondozó Társaság
 negyedévente megjelenő szakmai,
 információs kiadványa

ISSN: 1216-8084

Szerkesztőbizottság:

Heimann Ilona, Mező Ferenc,
 Százdí Antal, Tóth László

Felelős szerkesztő: Százdí Antal

Írásokat e-mailen várunk:
mtttehetség@freemail.hu

Korábbi lapszámok: www.mateh.hu

Kiadja a Magyar Tehetséggondozó Társaság
 Felelős kiadó: Balogh László elnök

Készült: Gazdász-Elasztik Kft. Miskolc
www.gazdasznyomda.hu

Ügyvezető: Vesza József okl. gépészmérnök

Magyar Tehetséggondozó Társaság

Dr. Balogh László
 elnök

www.mateh.hu

Aktuális

A Magyar Tehetséggondozó Társaság vezetősége kibővített ülést tartott március 8-án. Ezen az ülésen több fontos napirend szerepelt, az alábbiakban adunk tájékoztatást mindegyikről.

1. Beszámoló hangzott el a 2023. szeptember 22-23-án, Békéscsabán megrendezendő MTT 33. Országos Konferenciájának előkészületeiről. Az előterjesztők Balogh László és Körösi Tibor voltak. Ezzel a kérdéskörrel már az októberi vezetőségi értekezleten is foglalkoztunk, akkor az időpontot, a helyszínt és a további tennivalókat fogadtuk el: egyrészt tartalmi szempontból, másrészt szervezési szempontból vannak tennivalói a konferenciát előkészítőknél. Mostanra körvonalazódtak a plenáris ülés előadásainak témakörei – ezek még finomításra várnak az előadókkal történő további egyeztetések során. Az előadók részben a tehetséggondozás aktuális országos kérdésköreit veszik bonckés alá, részben a régió tehetséggondozó intézményei számolnak be munkájuk új elemeiről. A szervezési feladatok megoldása is folyamatban van: kialakultak a rendezvény helyszínei, biztosított a vendégek étkezése és szállása (térítés ellenében), s a konferencia támogatói is körvonalazódnak, ebben még van jócskán tennivaló a mai nehéz gazdasági viszonyok között... A végző programot a májusi vezetőségi ülésünkön fogadjuk el.

2. Áttekintettük a MTT 2022. évi gazdálkodását, az előterjesztők Tóth Tamás, Szénási Istvánné

és Generál Zsuzsanna voltak. Összességében kiegyensúlyozott volt az elmúlt évi gazdálkodás, némi tartalék is maradt erre az évre. E beszámolót, kiegészítve a Közhasznúsági jelentéssel és az SZJA 1% felhasználásának összegzésével, a májusi Közgyűlést megelőző, következő vezetőség ülésen még újból áttekintjük.

3. Tájékoztatót hallgattunk meg a 2022 őszén benyújtott, pozitívan elbírált NEA-pályázatunkról, ezt Tóth Ilona pályázati csoportvezető terjesztette elő. A summázó következtetés: ez a sikeres pályázat is hozzájárulhat ahhoz, hogy a MTT gazdálkodása 2023-ban is kiegyensúlyozott legyen. Ezúton is köszönet a pályázatot készítő vezetőségi tagoknak!

4. Beszámolót tartott Turi Katalin alelnök új MTT-szekció megalakulásáról és egyéb változásokról a szekciók életében. Turi Katalin alelnök asszony korábban széleskörű kérdőíves felmérést végzett a témakörben, tekintettel arra, hogy a MTT szakmai munkájának jelentős része a szekciókban folyik. Ahogy azt már korábban is megállapította a vezetőség, a COVID-járvány immár három éve okoz nehézséget a szekciók programjainak megszervezésében és lebonyolításában. Ugyanakkor nagy a szóródás az egyes szekciók aktivitása között: vannak, akik ezen nehéz körülmények között is szerveztek programokat, míg mások pedig szinte teljesen „lebénytak”. Alelnök asszony örömmel közölte, hogy megindult az

aktivizálódási folyamat: egyrészt megalakult az elmúlt év decemberében az „Egyéni Tehetségfejlesztés Szekció” Farkas György igazgató úr vezetésével, másrészt több szekció is készített programtervet ez év tavaszára. Továbbra is hangsúlyoztuk az ülésen, hogy a korábbiaknál jóval nagyobb energiát kell fordítaniuk a szekcióvezetőknek a szervezésre a programok sikeres megvalósításához. Ismét elhangzott, hogy nyitott az Elnökség az új szekciók létrehozására is.

5. Intézményi kitüntetési javaslatot terjesztett elő Sarka Ferenc alelnök úr a MTT Elismerő Oklevelére, amelyet az Elnökség egyhangúlag elfogadott.

6. Előkészítettük a MTT májusra tervezett Közgyűlésének napirendjeit, elfogadtuk az időpontját és helyszínét. A Közgyűlés 2023. május 12-én (péntek) 16 órai kezdettel kerül megrendezésre Budapesten, az Európa 2000 Gimnáziumban (1143 Bu-

dapest, Gizella út 42-44.) A részletes meghívót kiküldjük április elején minden MTT - tagnak.

7. Az utolsó napirendi pontban új MTT - tag felvételére került sor, a kérelmező felvételét egyhangúlag támogatta az Elnökség..

Debrecen, 2023. március 16.

*Dr. Balogh László
MTT-elnök*

K Ö Z G Y Ű L É S I M E G H Í V Ó

A MAGYAR TEHETSÉGGONDOZÓ TÁRSASÁG

2023. május 12-én (péntek) 16 ÓRAI KEZDETTEL TARTJA

2023. ÉVI RENDES KÖZGYŰLÉSÉT

NAPIREND:

- 1. Az Elnökség beszámolója a MTT 2022. évben végzett szakmai munkájáról**
- 2. A Társaság 2022. évi gazdálkodási beszámolója**
- 3. A MTT közhasznúsági jelentésének és az SZJA 1% felhasználásának megtárgyalása**
- 4. Tisztségviselők megválasztása**
- 5. Egyebek**

HELYSZÍN: Európa 2000 Középiskola 1143. Budapest, Gizella út 42-44.

<http://www.europa2000.hu/>

(Közlekedés: 7-es busz Hungária körút megálló; 72-es trolibusz Arany János utcától, vagy Nyugati Pu. - Podmaniczky utcától a Zugló vasútállomás megálló; vasút: Zugló vasútállomás – innen 2 perc)

FONTOS INFORMÁCIÓ: Amennyiben a Közgyűlés nem lesz határozatképes a kezdés időpontjában, úgy fél óra múlva (16,30-ra) ismét összehívjuk a Közgyűlést, s akkor már bármilyen létszámú megjelenés elegendő a határozatképességhez!

Itt kérem azokat a tagtársakat, akik részt kívánnak venni a rendezvényen, jelezzék azt előzetesen emailen Szenási Istvánné titkárnak a következő címen: szenasi.istvanne@fre-email.hu. Fontos ez a létszámtól függő megfelelő feltételek előkészítéséhez.

A KÖZGYŰLÉSRE TISZTELETTEL HÍVOK MINDEN MTT-TAGOT!

2023. április 5.

Az Elnökség nevében: Dr. Balogh László elnök

Gondolatok a Tehetség folyóirat 30 éves történetéről

Dr. Balogh László

Az 1989-ben megalakult Magyar Tehetséggondozó Társaság kiadványa a 2023. 1. számával a harmincegyedik évfolyamát kezdi meg, s már az évfolyamok száma is jelzi, hogy az újság jelentős szerepet vállalt a rendszerváltást követően a korszerű pszichológiai, pedagógiai szemléleten nyugvó tehetséggondozási elméleti alapok, módszerek, szervezeti formák hazai elterjesztésében. Ez volt az első periodika a tehetség-témakörben a rendszerváltást követően, s most is egyedüli ezen a terepen. Kijelenthető az is, hogy az 1989-ben megalakult első magyar civil tehetséggondozó szervezet, a **Magyar Tehetséggondozó Társaság eddigi életében a legbiztosabb pont a TEHETSÉG folyóirat volt**, amely most ünnepli 30. születésnapját. Változtak a Társaság programjai, változott a vezetőség, változott a címbejegyzésünk stb., de amire biztosan számíthatott a tagság, s mindenki, aki a magyar tehetség-ügy iránt érdeklődik, az a MTT- hírlevélből kinőtt szakmai folyóiratunk volt. Kezdetektől, 1993-tól fogva hallatlanul színes repertoárja alakult ki a folyóiratnak egy-egy számon belül is, s még inkább igaz ez az egész periódus számaira vonatkoztatva.

Ha nehéz is 30 év távlatában válogatni a **kiemelt témakörökből**, három ezek közül külön is említést érdemel. **Az egyik ilyen nagy érték**, hogy gazdag információs-anyagával az újság motorja volt a magyar tehetség-ügynek: folyamatosan tájékoztatott a legjelentősebb hazai történetsekről, programokról, s ugyanakkor nemzetközi kitekintése is töretlen volt. **A másik elismerésre méltó törekvés** volt, hogy elméleti témájú írásaival gazdagította az olvasók tudását a tehetséggondozás legaktuálisabb kérdéseiről. **A harmadik nagy érték**, hogy terepet adott a gyakorló szakemberek információcseréjéhez: nap, mint nap látjuk, hogy nagyon sok érték található a tehetséggondozás műhelyeiben, ezeket fontos széles körben terjeszteni, s ennek a kihívásnak a Tehetség újság maximálisan megfelelt. E három alaptendencia eredményeként a tehetség-ügy iránt érdeklődők széles táborát meg tudta szólítani folyóiratunk, a tehetségkutatótól a gyakorló pedagóguson át a szülőikig mindenki talált számára hasznosítható írásokat.

Természetesen a **folyóirat írásainak háttérében az a széleskörű tevékenység áll, amelyet a MTT 1989 óta végez**. Ennek rövid felsorolása teljesebb képet ad a folyóiratunk tematikájáról, mint az előző bekezdésben leírt három kiemelt elem, érdemes ezeket címszavakban bemutatni. **A következő területeken végeztük és végezzük jelenleg is munkánkat - összhangban eredeti célkitűzéseinkkel:**

- támogattuk a gyermeki, tanulói személyiség képességeit megismerő, hatékonyan fejlesztő tehetséggondozó kezdeményezéseket, ezek szakmai alapozásában jelentős részt vállaltunk;
- segítettük, koordináltuk a tehetséggondozás fejlesztését szolgáló tudományos kutatásokat;

- különféle képzési formákkal /intenzív tanfolyamok, posztgraduális pedagógus szakvizsga-program/ elősegítettük, hogy a tehetségfejlesztést végző szakemberekhez eljussanak a legfrissebb külföldi és hazai kutatási eredmények;
- konferenciák, műhelyfoglalkozások formájában fórumot teremtettünk a tehetségfejlesztés hatékony iskolai gyakorlati módszereinek átadására, megvitatására;
- kiadói tevékenységet folytattunk, amelynek keretében a Tehetség folyóirat mellett több mint harminc tanulmánykötet, monográfia jelent meg közreműködésünkkel a tehetség-témakörben;
- kapcsolatot alakítottunk ki a tehetséggondozás nemzetközi civil szerveződéseivel, kiemelten az Európa-Parlament tehetség-szervezetével, az ECHA-val / European Council for High Ability/, valamint más nemzetek tehetséggondozó társaságaival, sikeres tehetséggondozó iskoláival /Hollandia, Ausztria, Anglia, Németország, Spanyolország, Lengyelország, Románia, Szlovákia, USA stb./.

A szerkesztői – kiadói munkához természetesen szükség volt hozzáértő szakemberekre, s éveken át Százd Antal tanár úr egyedül végezte a szerkesztői munkát, és szervezte a kiadását a folyóiratnak. Az ezredforduló utáni években a beérkezett írások növekvő száma és sokszínűsége miatt **felelős szerkesztő úr megalakította a szerkesztő bizottságot**, bevonva további jeles szakembereket, hogy még szisztematikusabbá tegye a lap belső építkezését. Az „Elméleti rovat” koordinálására, **dr. Tóth László** docens urat kérte fel (Debreceni Egyetem, Pedagógiai - Pszichológiai Tanszék). A „Gyakorlat rovat” is létrejött, amelyben **dr. Heimann Ilona** docens (ELTE, Pedagógiai - Pszichológiai Kar) szerkesztésében a legsikeresebb gyakorlati tehetséggondozó programok bemutatása történt. A „Tehetségtörténeti rovat”-ban **dr. Martinkó József** (Pécsi Egyetem Kaposvári Kara) vezetésével a múlt legértékesebb tehetséggondozási tapasztalatait tárta elénk. Ezek az témakörök korábban is fel-feltűntek újságunk oldalain, de a kétezres évek első évtizedében a korábrinál lényegesen nagyobb példányszámú megjelenés megkívánta, hogy a korábrinál szisztematikusabban kínáljuk az információkat a hatékony tehetségfejlesztő munkához. Az előző kollegákon túl a szerkesztés nyomdai előkészítésében hosszú évek óta kiemelt szerepet vállal **Sarka Ferenc tanár úr, a MTT alelnöke.** A lap sikeres működésében mindig is meghatározó szerepet játszottak a Társaság elnökei, akik a tehetséggondozásban nemzetközileg is elismert szaktekintélyek, sorrendben: **dr. Gefferth Éva, dr. Czeizel Endre és dr. Báthory Zoltán.** Szakértelmük mellett megnyerő emberi habitusuk is nagyban elősegítette, hogy hatékony alkotó légkör jött létre kezdetektől fogva a folyóirat fejlődésének háttérében, s ma is ez az

egymás munkáját nagyra értékelő, megbecsülő, segítő légkör jellemzi a Tehetség folyóirattal kapcsolatos tevékenységünket. Elnökeink, mint szerzők is vezető szerepet vállaltak folyóiratunkban, s nem véletlen, hogy a MTT tagjainak nagy vonzerőt jelentett e kiemelkedő kutatók gondolatainak, tapasztalatainak írásban történő megjelentetése.

Ugyanakkor kiemelt szerepük van szakfolyóiratunk több évtizedes sikerében azoknak a hírességeknek is, akik vállalták, hogy „külső” szerzőként, riportalányként járulnak hozzá gondolataikkal a hazai tehetséggondozás fejlesztéséhez. Közülük – a teljesség igénye nélkül – felsorolunk itt néhány kiemelkedő személyiséget: Ádám György, Bagdy Emőke, Benedek István, Csermely Péter, Habsburg Ottó, Hámori József, Harsányi István, Magyar Beck István, Mönks, F.J. (az Európai Tehetség Tanács – ECHA – elnöke), Nemeskürty István, Petrovics Emil, Popper Péter, Renzulli, J. S. (a Tehetség Világtanács elnöke), Szentágotai János, Vizi E. Szilveszter. Összesen több mint háromszáz szerző tette le névjegyét a Tehetség folyóirat közel háromezer oldal terjedelemben megjelent eddigi számaiban! (További részletek: Százdí Antal, 2014: „A tehetség története – egy szakfolyóirat a tehetséggondozás szolgálatában”, In: Magyar Tehetséggondozó Társaság Almanach, Debrecen, 64–108. o.)

Nem volt egyszerű ilyen hosszú periódusban a pénzügyi háttér biztosítása sem. Többször fordult elő, hogy szűkös anyagi lehetőségeink miatt kis példányszámban, elsősorban a Társaság tagjaihoz jutottak el ezek az információk. A kezdet kezdetén a Hungexpo Reklámügynökség és a Közoktatási Szakértők Egyesülete támogatta kiadványunkat. Nagy fordulat következett be 2008-ban, amikor az MTT szeptemberi Közgyűlésén Esztergályos Jenő igazgató úr, az Apáczai Kiadó vezetője bejelentette, hogy támogatja anyagilag is a folyóiratot. Nemcsak azt vállalta, hogy az eddigi példányszám anyagi fedezetét biztosítja, hanem meg is emelte a példányszámot, hogy minden iskolába ingyenesen eljuthasson a kiadvány. Saj-

nos néhány év után a Kiadó megszűntével ez a támogatás is befejeződött. Szerencsénkre azt követően is sikerült biztosítani a külső szponzorálást, ebben kiemelkedő szerepet vállalt és vállal jelenleg is a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, de kaptunk anyagi támogatást a Lions Clubok Magyarországi Szövetségétől, az Európa 2000 Gimnáziumtól, a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolától (Nyíregyháza), valamint magánszemélyektől is. Köszönet ezúton is az anyagi támogatásokért, ez a nemes cselekedet elengedhetetlen volt folyóiratunk három évtizeden át történő megjelentetéséhez, s jelenleg is ugyanez a helyzet.

Végezetül tekintünk a jövőbe is: reméljük, hogy biztos pontja lesz a továbbiakban is, nemcsak a MTT-nek, de az egész nemzeti tehetséggondozásnak a Tehetség-szakfolyóirat, mint ahogyan ez az elmúlt három évtizedben is volt. Erre garanciát jelent a háttérben Százdí Antal főszerkesztő úr és csapata, a nagylétszámú szerzőgárda, akiknek megköszönöm ezúton is sokéves munkájukat, gratulálok eddigi sikereikhez. Kérem, hogy a következő években is azzal a szakmai hozzáértéssel és lelkesedéssel végezzék ezen tevékenységüket, ahogyan ezt eddig is tették, s akkor a Tehetség folyóirat sikere, hosszossága még tovább fog fokozódni – minden, a Tehetségek kibontakoztatásáért felelősséget érző magyar örömeire! Hisszük, még sok felderítetlen érték van a tehetséggondozás témakörében az aktuális kutatási anyagokban, valamint a köznevelési intézmények és más szervezetek gyakorlatában, amelyek publikálása jelentősen elősegítheti, hogy a mostaninál is hatékonyabban végezzük a tehetségszakfolyóirat feladatát és fejlesztését, elősegítve a Nemzeti Tehetség Program célkitűzéseinek megvalósítását!

*A szerző:
a pszichológiai tudományok kandidátusa,
a Magyar Tehetségsegítő Társaság és
a Mateheta elnöke*

A Tehetség szaklap első számából (1993)

Tehetség 93/1
A MAGYAR TEHETSÉGGONDÓZÓ TÁRSASÁG KIADVÁNYA
MUTATVÁNYSZÁM

Dr. Csizsik Elnök
GONDOLATOK A TEHETSÉGRŐL

A tartalomról: Ezer szerző és a tehetség 2. oldal
Függő: Dr. Harsányi István tanár úr 52-53. oldal
A nagy melly tehetségű felkötés a tehetségsegítő 2. oldal
Azt is meg kell tudni, hogy a tehetség 2. oldal
Azt is meg kell tudni, hogy a tehetség 2. oldal

Beköszöntés helyett
Azt is meg kell tudni, hogy a tehetség 2. oldal

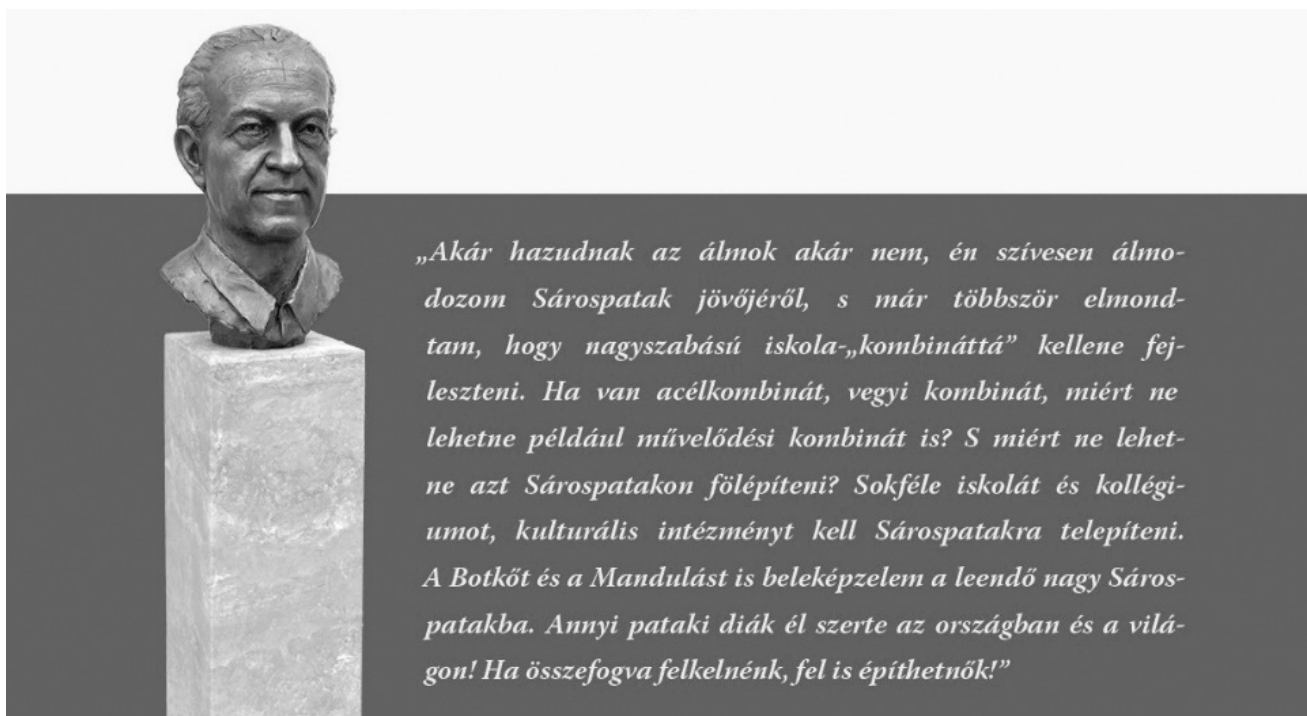
Tehetség-szakemberek
Dr. Harsányi István
intézkedése
Dr. Harsányi István
intézkedése

1908
Azt is meg kell tudni, hogy a tehetség 2. oldal

PORTÉ DR. HARSÁNYI ISTVÁN TANÁRÚRRÓL

Azt is meg kell tudni, hogy a tehetség 2. oldal

„Időtlen életművet hagyott maga után”

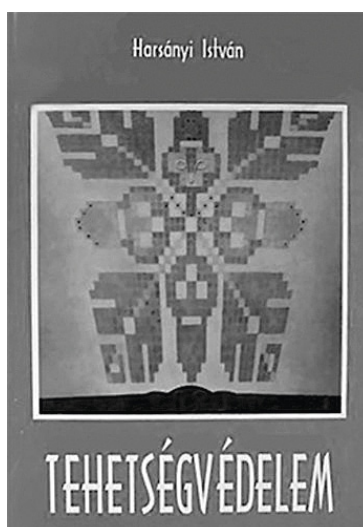
Szobrot avatott dr. Harsányi István tiszteletére az utókor

Kormos Dénes – Sarka Ferenc

„Harsányi Pista bácsi” – így nevezi Őt a mai magyar tehetséggondozók tábora az utókor – tehetség iránti elkötelezettségének csirája a sárospataki református gimnáziumi éveire vezethető vissza. Az Eötvös Collegiumban végzett egyetemi tanulmányai után egy ösztöndíj segítségével Genfbe ment, hogy ott gyermekpszichológiát tanulhasson. Amikor 1933-ban visszaszakerült Sárospatakra tanárnak, megszervezte – hazánkban elsőként – a tehetségmentő és -védő munkát. Ő volt az első, aki az iskolai tehetséggondozás szervezeti kereteit megteremtette Sárospatakon, elindította a tehetségvizsgákat és 1941-re pedig egy teljes rendszert dolgozott ki. Az 1988-ban, 80. születésnapjára megjelent írásainak bibliográfiája 637 címet tartalmaz, közülük csak 61-ben szerepel a „tehetség” szó. Egyik vele készült interjúban így fogalmazott, „azért nem többen, mert hazánkban 30 évig politikailag tiltott dolog volt foglalkozni a tehetséggel, így szakirodalmi tevékenységemből a téma három évtizedig kimaradt.”

1994-ben jelent meg a Magyar Tehetséggondozó Társaság kiadásában

a Tehetségvédelem című munkája, amely – többek között – a magyar tehetséggondozás történetének egyfajta leírását tartalmazza. Ez a mű hazánkban mintegy kiindulópontjává vált a későbbi kutatásoknak, programoknak. Az ekkor kezdődő korszakot az általa felosztott időszakok alapján a tehetségvédelmi munka harmadik szakaszának, „búvópataknak” nevezi, ugyanis az akkori hatalom nem működtette, az egyházi iskolák államosításával megfosztotta fő bázisától a tehetségmozgalmat, és más filozófiát kezdett érvényesíteni, a tömegoktatást, a tömegművelést.

A tehetségségítés abban az időszakban nem volt már cél. A szovjet modell másolása, az uniformizálás, a napi politika bevitele az iskolába nem szolgálta a tehetségek szisztematikus fejlesztését. Tehetségek akkor is voltak, és voltak ezeket felismerő és gondozó tanárok, sőt voltak iskolák és kollégiumok is, amelyek tehetséggondozással hivatalosan vagy a hatóság hallgatóságos engedélyével foglalkoztak.

A tehetségtörténeti kutatási programok terén meg kell említenünk Har-

sányi István kiváló pedagógus „tehetségkutatót”, a 20. századi tehetséggondozás „legnagyobb öregjét”, aki mintegy összekötötte az 1930-as évek pedagógiai tapasztalatát a rendszerváltás utáni időszakkal, és haláláig (2002-ig) az MTT szakmai tevékenységeinek elkötelezett támogatója volt.

2008-ban a Magyar Kultúra Alapítvány szervezésében „Pályakép és üzenet” című konferencián tisztelegünk a 100 évvel ezelőtt született tehetségmentő előtt. A sárospataki tehetségvédő - Harsányi István (1908-2002)- a történelem viharában címmel Sarka Ferenc alelnök beszélt a történelmi életútról, arról, hogy mit hagyott Ő ránk. Ő a tehetségvédelem „Magyarországi lámpása” akit a magyar tehetséggondozás legnagyobb „Öregjének” tartunk.

- Egy új tehetségfogalmat adott számunkra, amit ma is tanítunk a Miskolci Egyetem tanárképzésében minden leendő pedagógusnak „*Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.*”

- Bevezette az „**E-faktor**”-t mint „az erkölcsi, akarat, szociális értékeket jelző személyiségtulajdonságok összességét, az etikai értékek dominanciájával”

- „**Tehetségértéksort**” mely értelmezése szerint: *a területek nem lineáris sorban helyezkednek el előtttem, hanem amolyan kerekasztal-ülésrendben, ahol nincs asztalfő, és macskaasztal sincs.*”

- **Tevékenységi körök fogalmát.**

- **Intézményes tehetségvédelem fontosságát.**

Kormos Dénes hozzászólásában kiemelte, hogy az országgyűlés 2008 évi decemberi OGY határozatával a hazai tehetségsegítés, tehetségmentés, tehetségfejlesztés legújabb negyedik korszaka indulhat el a *Tehetségsegítés Nemzeti Programjával*. Ez talán a legméltóbb folytatás és tisztelgés is a sárospataki tehetségmentő Harsányi István szakmai öröksége előtt.

Harsányi tanár úr gyakran járta az intézményeket. A Miskolci Földes Gimnáziumban tartott nevelési értekezleten így fogalmazott: „*Az iskolának sok olyan tevékenységet kell szerveznie, amelyben a gyerekek maguk ismerik fel tehetségüket.*” „*Az iskola tevékenységi köröket szervezzen, ahol a gyerekek próbára tehe-*

tik magukat.” „*Igyekezzenek mind a passzív mind az aktív gyerekeket bevonni a munkába.*”

Lelkesedéssel írt az induló Teleki Tehetséggondozó Kollégiumról. 1990. novemberében nyílt meg Miskolcon egy sajátos jellegű középiskolai szakkollégium a Teleki, „amely a hozzám eljutó híradásokkal fölkelte érdeklődésemet és reményiségetem.” „*két napot töltöttem náluk, s jólélekkel tanúsíthatom, hogy ez az egyedülálló megoldással, célkitűzéssel dolgozó intézmény szép eredmények lehetőségével biztatja a magyar közoktatással foglalkozó illetékeseket, a tehetségvédelem ügye iránt elkötelezett pedagógusokat.*”

2023 január 20. születésnapján szobrot avatott tiszteletére az utókor a Sárospataki Református Kollégium udvarán. A www.sarospatak.hu honlapon olvashatjuk: „*Igazi pedagógus egyéniség volt dr. Harsányi István. Az eseményen többen megjegyezték: az országos szinteken is maradandót alkotó, 2002-ben elhunyt pszichológus-tanár máig ható tiszteletét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a várt avatóközönség többszöröse jelent meg az eseményen.*”

Dr. Dienes Dénes egyetemi tanár, a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek igazgatója bevezetőjében megjegyezte: a szobor létrehozását lehetővé tévő alapot fenntartójuk, a Tiszáninneni Református Egyházkerület hozta létre, de támogatást nyújtott Sárospatak önkormányzata, a Comenius Társaság, a Tokaj-Hegyalja Egyetem Alapítványa, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia, valamint a kezdeményező tudományos gyűjtemények. Harsányi István életútját dr. Bolvári-Takács Gábor, a Tokaj-Hegyalja Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára méltatta.

Munkásságát méltató beszédében Bolvári-Takács Gábor a Tokaj-Hegyalja Egyetem professzora elmondta, Harsányi István az újat kereső, páratlan inspiráló képességgel rendelkező gimnáziumi tanár volt, aki 1935-ben indította el Patakon azt a népi tehetséggondozó és tehetségmentő programot, amelynek köszönhetően több száz szegény sorsú, de tehetséges fiatal juthatott be a kollégiumba és válhatott később a nemzet felelős értelmiségiévé. 1960-ban újraindította a pataki diákok budapesti baráti körét és meghatározó tagja volt annak a lobbista körnek, amelynek tevékenysége komoly szerepet kapott abban, hogy Sárospatak 1968-ban újra városi rangot kapott. Megszervezte a pataki öregdiákok világtalálkozóját és részese volt a népfőiskolai mozgalom országos újraindításának. Harsányi István olyan életművet hagyott maga után, ami időtlen – közölte dr. Bolvári-Takács Gábor.

Társaságunkat a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtárában megtartott szoboravatón Sarka Ferenc alelnök, Kormos Dénes elnökségi tag és Tóth Ilona adatkezelési koordinátor képviselte.

Harsányi István Ars poétikája: **„Mint tíz, húsz, ötven vagy hatvan évvel ezelőtt, most is vallom, hogy egy nép, egy nemzet nevelésének legtöbbször hivatott munkásai a jó szándékú, korrekt tehetségek. A bennük rejlő értékek elkötyavetyélése pedig megbocsáthatatlan pazarlás.”**

Isten, haza, emberség!

E három szó elválaszthatatlan volt számára.

A szerzők:

*a Magyar Tehetséggondozó Társaság elnökségének tagjai
a Miskolci Egyetem Btk. Tanárképző Intézet oktatói*

Dr. Harsányi István a TEHETSÉG szaklapunk egyes számaiban:

- 1993. évi 1. szám. Mecséri István: Portré Harsányi István tanárúrról
- 1993. évi 3. szám. Harsányi István: Gondolatok a tehetségről
- 1994. évi 1. szám. Kálmán Attila államtitkár köszönti Harsányi Istvánt 86.-ik születésnapján
- 1994. évi 2. szám. Harsányi István: Tehetséggondozó Szakkollégium Miskolcon
- 1994. évi 4. szám. Harsányi István: A tehetség vonzásában
- 1995. évi 1. szám. Harsányi István: A tehetséggondozás példatárából
- 1996. évi 1. szám. Czeizel Endre elnök köszönti Harsányi Istvánt 88.-ik születésnapján
- 1998. évi 1. szám. A 90 éves Harsányi István köszöntése
- 1999. évi 3. szám. Harsányi István Czeizel Endrével közösen köszönti a MTT-t
- 2001. évi 1. szám. Köszöntjük 92. születésnapján Harsányi Istvánt
- 2002. évi 2. szám. Czeizel Endre és Százd Antal emlékezik Harsányi Istvánról
- 2007. évi 1. szám. Tehetség történet rovat Martinkó József tollából
- 2008. évi 2. szám. Sarka Ferenc: „Tehetségvédő a történelem viharában” címmel tisztelegtünk a 100 évvel ezelőtt született tehetségmentő előtt a Magyar Kultúra Alapítvány szervezésében „Pályakép és üzenet” ünnepi esten
- 2008. évi különszám idézi Harsányi István gondolatait a Tehetségről, amely a TEHETSÉG 1993 évi 3. számában jelent meg
- 2009. évi 1. szám. Kormos Dénes: Harsányi István tervei megvalósulhatnak!? (A hazai tehetségsegítés, tehetségmentés, tehetségfejlesztés legújabb negyedik korszaka indulhat a Tehetségsegítés Nemzeti Programjával.)
- 2012. évi 3. szám. Bánfai József: A sárospataki tehetségkutatás nevelési hatásrendszere.
- 2013. évi 3. szám. Bánfai József Tehetségvédelmünk XX. századi történetének fő problémái

Tehetségprofilok

Dr. Tóth László

a tehetségfajtákon túl nemigen találunk más csoportosítási szempontot.

Üdítő kivételnek tekinthető Roeper (1982), aki a tehetséges gyermekek öt típusára tett javaslatot: (1) perfekcionista, (2) gyermek/felnőtt, (3) a verseny győztese, (4) önkritikus, (5) jól integrált. Tudni kell azonban, hogy Roeper a típusainak megalkotásakor a versenyeken való részvételt, a versenyen mutatott megküzdési stílusokat s ezek érzelmi vetületét helyezte a középpontba, de ő is megjegyezte, hogy az érzelmeket, a fizikai fejlettséget és az értelmi szintet nem szabadna külön kezelni.

Váló igaz, a tehetséges gyermek holisztikus megközelítésével adós a szakirodalom. Ezt ismerte fel Betts és Neihart, akik eredeti cikküknek (1982) egy átdolgozott változatát kitették az internetre (2020. július 21.). Utóbbiból fogunk a továbbiakban csemegézni.

A szerzők megfigyelések, interjúk és a szakirodalom alapos áttanulmányozása után arra jutottak, hogy megpróbálják a tehetséges tanulókat egészséges módon, „Gestalt” szempontból kategorizálni, a személyiséget helyezve a középpontba. Így egy olyan elméleti modellt alkottak meg, amely a viselkedés, az érzelmeik és az igények alapján különbözteti meg a tehetségeseket, mintegy profilokat hozva létre. A szerzők hat ilyen profilt írtak le, az alábbiakban ezeket fogjuk tárgyalni.

I. típus: A sikeres

Az iskolai tehetségprogramokba beválogatott gyermekeknek nagyjából a 90%-a ebbe a típusba tartozik. Ők azok, akik már „kitanulták”, mit „árul” az otthon, mit az iskola (azaz mindkét rendszerrel tisztába jöttek), és ennek megfelelő magatartást tanúsítanak. Jól tanulnak, magas pontszámot érnek el a tantárgytervezetekben és az intelligenciatervezetekben, ezek miatt válogatják be őket a tehetségfejlesztő programokba. Mivel nagyon fontos számukra a tanárok és a szülők elismerése, viselkedési problémák ritkán tapasztalhatók náluk.

Ezekről a gyerekekről sokan azt hiszik, hogy önmaguktól is sikeresek lesznek. Viszont az ebbe a profilba tartozók gyakran unják az iskolát, egyszerűen megtanulták használni a rendszert úgy, hogy a lehető legkevesebb erőfeszíté-

téssel boldoguljanak. Nem ismerik fel a saját érdekeiket és céljaikat, struktúrát és irányítást várnak a tanároktól. Lényegében a szülőktől és a tanároktól függenek. Az autonómiához szükséges készségeket és hozzáállást nem tudják megtanulni.

Összességében úgy tűnik, hogy az énképük pozitív, mivel az elért eredményeikért a tanárok és a szülők megerősítik őket, a társak is kedvelik őket, a kortárs csoportokban is befogadásra lelnek. Viszont függenek a rendszertől, a pozitív visszajelzések miatt nem derül ki számukra, hogy vannak bizonyos hiányosságai, és hiába az osztály „legfényesebb” gyermekei, a kreativitásukat lassacskán elvesztik, végül kompetens, de fantáziátlan felnőtté válnak.

Ebből a csoportból kerülnek ki azok, akik alulteljesítenek az egyetemen és a későbbi munkahelyükön is. Nem rendelkeznek az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségekkel és hozzáállással. Beilleszkednek ugyan a társadalomba, de nincsenek felkészülve az élet folyamatosan változó kihívásaira.

II. típus: A kihívó

Ebbe a csoportba a kihívóan viselkedő (állásfoglalásra, reagálásra készítő, erőpróbára felhívó) tehetségesek tartoznak. Számos iskola nem is tudja azonosítani a tehetségeket, mert nem illeszkednek a rendszerükbe. Ez a típus magas fokú kreativitással rendelkezik, és makacsnak, tapintatlannak vagy szarkasztikusnak tűnhet. Gyakran megkérdőjelezi a tekintélyt, kérdéseivel, felvetéseivel próbára teszi a tanárt az osztály előtt.

A II. típusúhoz tartozók nem felelnek meg a rendszernek, nem tanulják meg a rendszert a maguk javára használni. Kevés elismerést, jutalmat vagy kitüntetést kapnak. Az iskolai és otthoni interakcióik gyakran konfliktusokkal járnak.

Ezek a gyerekek csalódást éreznek, mert az iskolarendszer nem erősítette meg a tehetségeiket. Küzdenek az önértékelésükkel. Nem érzik jól magukat a kortársi közegben, mert egyfelől ugyan a kreativitásuk és humorérzékük vonzó a társaknak, másfelől a kihívó viselkedésük miatt kiközösítik őket. Spontaneitásuk zavaró lehet a tanórákon. Kreativitásuk ellenére a II. típusúak negatív énképpel rendelkeznek.

A II. típusúak veszélyeztetettnek számítanak abban az értelemben, hogy könnyen kábítószer fogyasztó, bűnöző vagy lemorzsolódó lehet belőlük, ha a középiskola elején nem kerül sor megfelelő beavatkozásokra. Azon szülők, akiknek tehetséges gyermekei abbahagyják az iskolát (IV. típus), gyakran megjegyzik, hogy gyermekük az általános iskola felső tagozatán a II. típus viselkedésjegyeit mutatták. Ezt az összefüggést mindeddig empirikusan nem igazolták, mindenesetre nem lehet kizárni.

III. típus: A rejtőzködő

A rejtőzködő típusú tehetséges diákok az általános iskola felső tagozatán tanuló lányokból kerülnek ki. Fiúknál az ilyen viselkedés rendkívül ritka, vagy ha mégis előfordul, akkor az később, középiskolás korban történik, és jellemzően a testnevelés területére korlátozódik.

Általánosságban elmondható, hogy a felső tagozatos tehetséges lányok hovatarozási igénye rendkívül megnő ebben a korban. Annak érdekében, hogy a kortárs csoportok elfogadják őket, elkezdik tagadni a tehetségüket. Persze ettől a tehetségük még nem tűnik el, csak rejtékúra kerül. A pedagógus ezt abból veszi észre, hogy azok a lányok, akik eddig nagyon motiváltak voltak, akiket intenzíven érdekelt a tanulmányi vagy kreatív tevékenység, hirtelen radikális átalakuláson mennek keresztül, elveszítik minden érdeklődésüket az iránt, ami fontos volt nekik. A III. típus gyakran bizonytalan és szorongó. A megváltozott igényeiket sem a tanárok, sem a szülei nem díjazza, így gyakran keverednek konfliktusba velük. A megváltozott magatartásukat felróják nekik, ami csak növeli az ellenállásukat és tagadásukat. Viszont ha a pedagógus kitartóan ragaszkodik ahhoz, hogy vigyék végig, amit a tehetségfejlesztő programban felvállaltak, ez az ellenállás többnyire megtörhető.

IV. típus: A lemorzsolódó

A IV. típusba tartozó tehetséges diákok mérgesek. Mérgesek a felnőttekre és önmagukra, mert a rendszer hosszú ideje nem elégíti az igényeiket, és elutasítottnak érzik magukat. Ezt a haragot kifejezhetik depressziós és visszahúzódó viselkedéssel, vagy védekező fellépéssel. Gyakori, hogy a IV. típusba tartozók tehetsége, érdeklődési köre kívül esik azon, amit az iskolai tehetséggondozó programok nyújtani tudnak, ezért a tehetségüket nem ismerik fel, vagy nem ismerik el. Általában középiskolás, ritkán felső tagozatos tanulókról van szó, akik „viszonzásképpen” szórványosan vagy csak bizonyos napokon járnak be az iskolába, azaz nemcsak érzelmileg és mentálisan, hanem fizikailag is „lemorzsolódnak”.

A IV. típusú diákok tehetségét későn azonosították, talán csak a középiskolában. Keserűek és neheztelnek, mert elutasítják, elhanyagolják őket. Önértékelésük nagyon alacsony. Szoros munkakapcsolatot igényelnének egy olyan tanárral, akiben megbíznak, máskülönben a lemorzsolódás folytatódik.

V. típus: A kettős címkéjű

Ebbe a típusba azok a tanulók tartoznak, akik tehetségesek és egyúttal akadályozottak, illetve fogyatékosak: testi vagy érzelmi fogyatékkal élők, vagy tanulási zavarral küzdenek. A tehetségfejlesztő programok túlnyomó többsége nem azonosítja ezeket a gyerekeket, és nem kínál nekik olyan programot, amely a speciális igényeiket kielégítené. Azért nem, mert nem mutatnak olyan viselkedést, amelyet az iskolák a tehetségesekben keresnek. Lehet, hogy a kézírásuk hanyag, lehet, hogy lassan olvasnak, illetve olyan magatartást mutatnak, amely megnehezíti számukra a munka elvégzését, vagy úgy tűnik, hogy képtelenek meg-

birkózni az iskolai feladatokkal. Akárhogy is van, nehéz ezt nekik megélni, így csüggedtnek, csalódottak, elutasítottak, tehetetlenek vagy elszigeteltnek érezhetik magukat.

Ezek a gyerekek tagadhatják, hogy nehézségeik vannak azzal, hogy azt állítják, a feladatok „unalmasak” vagy „buták”. De elővehetik a humorérzéküket is, hogy valamiképp javítsanak az alacsony önértékelésükön. Mindenesetre el akarják kerülni a kudarcokat, és boldogtalanok, mert nem felelnek meg a saját elvárásaiknak. Gyakori elhárítási mód náluk az intellektualizáció. Sokszor türelmetlenek és kritikusak, de mások kritikus megjegyzéseit rosszul viselik.

Hagyományosan ezeket a diákokat vagy figyelmen kívül hagyják, mert átlagosnak észlelik, vagy fogyatékosnak tartják, és az erősségeikről nem vesznek tudomást. Szerencsére van példa az ellenkezőjére is. Íme:

Jelen sorok írója pályája kezdetén speciális iskolában tanított, ahová csak gyengénlátó gyermekeket vettek fel. Ezt tudva elképzelték a megdöbbenésem, amikor megtudtam, hogy az egyik tanítványom egy korosztályos nemzetközi rajzpályázaton első díjat nyert. Egy igen rosszul látó tanuló! Hogy lehet ez? Úgy, hogy aki a rajzot tanította, észrevette a tehetségét, és mindent megtett a kiaknázása érdekében. Lám, így is lehet...

VI. típus: Az autonóm tanuló

Ez a típus elég későn jelenik meg és csak kevés tehetséges tanulónál. Annyiban hasonlítanak az I. kategóriába tartozókhoz, hogy ők is megtanulnak hatékonyan dolgozni az iskola rendszerében. De míg az I. típusúak a lehető legkevesebb energia befektetésre törekednek, a VI. típusúak megtanulták a maguk javára használni a rendszert úgy, hogy új lehetőségeket teremtsenek maguknak. Nem működnek a rendszerben, nekik működtetik a rendszert. A VI. típusú tanulók erős pozitív énképpel bírnak, mivel igényeik kielégülést nyernek. Sikeresek, és kellő figyelmet és támogatást kapnak részben a teljesítményükért, részben önmagukért. A felnőttek és a kortársak tisztelik őket, és többnyire valamilyen vezetői minőségben szolgálnak iskolájukban vagy a közösségükben.

A VI. típusú diákok önállóak. Meg tudják tervezni saját oktatási és személyes céljaikat, és ettől biztonságban érzik magukat. Elfogadják magukat olyannak, amilyenek, és képesek kockáztatni. Fontos jellemzőjük a személyes hatóerő érzete. Rájönnek, hogy ők maguk is tudnak változtatni a személyes életükön, nem szorulnak arra, hogy akár a szülők, akár a tanárok tanácsokkal lássák el őket. Képesek szabadon és megfelelően kifejezni igényeiket, céljaikat és érzéseiket.

Fenti bemutatás befejeztével fontosnak tartom felhívni a figyelmet arra, hogy a hat kategória egyike sem kőbe vésett, hiszen gyermekekről, fiatalokról beszélünk, akiknek a viselkedése, érzései, szükségletei az idő múlásával változnak. De ahogy az idő telik, egyre kevesebb lesz a hirtelen változás, és egy vagy két profinnál lehorgonyoznak. Ennél fogva ezeknek a profiloknak inkább az idősebb diákoknál vehetjük hasznát.

A VI. típus leírását olvasván sokan azt gondolhatják, hogy íme, ha kevesen is, de mégis csak vannak olyan tehetségesek, akik önerőből boldogulnak, nem kell rájuk figyelmet fordítani. Ez azonban tévedés. Mert attól, hogy önállóak, még nem biztos, hogy mindig olyan célokat tűznek ki, amelyekre a társadalom is igent mondana. Itt nem az egyén tehetségterületéről van szó (hiszen máskülönben a rendszer kivetné magából az egyént), hanem azzal nem összefüggő megnyilvánulásokról. Például valakiben az a gondolat ver tanyát, hogy a Covid-19 elleni védőoltás csak kamu, nem hatásos, nincs szükség rá, csak bolondítják az embereket. Ezt a gondolatot aztán megpróbálja terjeszteni, magának hívőket szerezni részben közvetlenül, részben az internet közösségi oldalain. Van közünk hozzá? Bizony van. Autonóm tanuló ide vagy oda, amíg a mi iskolánkba jár, amíg le nem érettségizik, addig mi felelünk érte, és nem csak a tehetségéért. Tudom, szélsőséges példát mondtam, de ezen keresztül szerettem volna megvilágítani, hogy nézetem szerint a tehetségfejlesztés a tehetséges ember fejlesztése, nem pusztán az egyén tehetségének a fejlesztése. És ez igaz az autonóm tanulóra nézve is.

Felhasznált irodalom:

Betts, G., Neihart, M. (2020): Profiles of the gifted and talented. davidsongifted.org/gifted-blog/page/9/#results letöltve: 2021. május 31.

Roeper, A. (1982): How the gifted cope with their emotions. *Roeper Review*, 5, 21–24.

Megjegyzés:

A témáról rajzfilm is készült, mely 2021. szeptember 19-én lett feltéve az internetre.

Címe: 6 Types of Gifted People – Which One Are You?

Helye: [youtube.com/watch?v=rnOoT-DRTg](https://www.youtube.com/watch?v=rnOoT-DRTg)

Terjedelme: 5 perc 20 másodperc

A szerző:

*habilitált egyetemi docens,
a Debreceni Egyetem, Pszichológiai Intézet,
Pedagógiai - Pszichológiai Tanszékének
nyugalmozott vezetője.*

Tehetséges gyerekek kiválasztása a tanórán – és azon kívül

Dr. Dúró Zsuzsa

Amióta létezik óvoda és iskola, valamilyen szinten mindig is volt tehetségfejlesztés a felnövekvő generáció értékeinek kibontakoztatása érdekében. Napjainkban különösen kiemelt feladat a tehetségígéretes gyermekek kiválasztása és fejlesztése.

Fontos kérdés: Hogyan ismerjük fel a tehetséget, milyen eljárásokkal, eszközökkel és pedagógusi-szülői attitűddel tudjuk elérni a tehetséges gyermekekben rejlő értékek kibontását? Ezen kívül természetesen a személyiség egészének fejlesztése is fontos cél.

Tehetségfejlesztő munkánk legkritikusabb eleme a tehetség felismerése. Hiszen nem mindegy, hogy egyáltalán felismerjük-e a gyerekek tehetségét, s ha felismerjük, ez mikor történik. Sok gyermek tehetsége rejtve maradhat előttünk, s az is gyakran előfordul, hogy bizonytalan alapon történik a kategóriába sorolás. Ez utóbbi legalább akkora hiba, mint ha nem ismernénk fel gyermekeink tehetségét.

Nagyon sok tehetséget jelző viselkedésjegyet ismerünk, több lista alapján tudjuk kategorizálni a kimagasló képességeket. Pl. az alábbi felsorolás az intellektuális képességek mellett a kreatív tehetségekre utaló jegyeket is tartalmazza:

- Szokatlanul bő szókincs és a szavak pontos használata.
- Gyors beszédfejlődés: a kifejezések és teljes mondatok

használata, a mesélés, valamint a hallott mese elismertetése képességének rendkívül korán való megjelenése.

- A dolgok pontos megfigyelése és az azokról szerzett információk megjegyzése.
- A könyvek szeretete, a későbbiekben atlaszok, szótárak, enciklopédiák használata.
- A többi gyermekhez képest sokkal hosszabb ideig tartó koncentráció képessége.
- Gyors fejlődés a rajzolásban, a zenében és más művészeti ágakban.
- Az ok-okozati kapcsolatok korai felfedezése.
- Az olvasási képesség szokatlanul korán történő kialakulása.
- Az érdeklődési irányok korai kialakulása.

Más szempontok alapján is kategorizálhatjuk a gyerekeket:

- A környezet megismerése mind fizikai, mind szimbolikus értelemben.
- A megismert dolgok közötti összefüggések felfedezése.
- A tapasztalatokra való emlékezés, amit az összefüggések felfedezése kétségkívül elősegít, hiszen az egymással összefüggő dolgokat könnyebb megjegyezni.
- Motiváltság, illetve a felfedezés jutalmazó hatása.
- Egy adott viselkedésre való összpontosítás.

A tehetséges gyermekek érkeke az összefüggések felfogására az érdeklődési irányukkal van kapcsolatban. Elő-

szőr főként az érdeklődési körükbe tartozó dolgok közötti összefüggéseket veszik észre, de később az ilyen jellegű gondolkodást, más dolgokra, jelenségekre is kiterjesztik, így mindjobban erősödik bennük az általánosításra való hajlam. Mindemellett az ún. tehetségjellemzők nem elszigetelten, hanem egymással kölcsönhatásban jelentkeznek olyan viselkedésekben nyilvánulva meg, amelyek még inkább jelzik a tehetséget.

Régebben a tehetségesek azonosítását az ösztönözte, hogy többet tudjanak meg ezekről a gyerekekről, hogy olyan pedagógiai programba kerüljenek, amelyek megfelelően fejlesztik a képességeiket. Újabban az azonosítást inkább az motiválja, hogy eldöntsük, kinek milyen speciális program lenne a legjobb képességeinek maximális kibontakoztatása érdekében. A tehetségek azonosítására igen sokféle módszer használatos, de az első és talán legfontosabb a megfigyelés és az ennek alapján történő javaslatétel, melyet követhetnek a teljesítménytesztek, egyéni intelligencia- és kreativitástesztek.

Az alábbi tulajdonságok gyakran mutatkoznak meg tehetséges gyerekek viselkedésében. Ezek szempontok lehetnek, melyek alapján, ha nem is könnyen, de felismerhetjük a teljesítményben még meg nem mutatkozó tehetséget is.

Az ismeretszerzés jellemzői:

- Nagyon sokat tudnak a legkülönbözőbb dolgokról.
- Gazdag szókincset és szokatlan kifejezéseket is megfelelően használnak.
- Beszédük folyamatos, kifejező.
- Gyorsan megjegyzi a tényeket.
- Gyorsan felismerik az ok-okozati viszonyokat.
- A jelenségekben fellelhető hasonlóságokat és különbségeket keresik.
- Gyorsan tudnak érvényes általánosításokat felállítani.
- Jó megfigyelők és megfigyeléseiket könnyen felidézik olyan helyzetekben, amikor jól tudják hasznosítani.
- Sokat olvasnak és szeretik a felnőtteknek szóló könyveket; atlaszokat, szótárakat, enciklopédiákat.
- Megpróbálják a bonyolult dolgokat megérteni, oly módon, hogy áttekinthető egységekre bontják szét.
- Kritikusan, függetlenül gondolkodnak, értékelik a helyzeteket.

Motiváció:

- Az őket érdeklő kérdésekkel nagyon elmélyülten foglalkoznak.
- Igyekeznek feladataikat befejezni, zavarja őket, ha félbe kell szakítani elfoglaltságukat.
- A mechanikusan ismétlődő feladatok unatják két.
- Ha a feladat érdekli őket, alig igényelnek biztatást.
- Tökéletességre törekcsenek.
- Önkritikusak, nem elégednek meg egykönnyen munkájuk gyorsaságával és eredményeivel.
- Szívesen dolgoznak önállóan, hogy elegendő idejük legyen egy probléma végig gondolására.
- Magas célokat tűznek ki és a saját maguk által vál-

lalt feladatok megoldásánál a felnőttek segítségét csak alig veszik igénybe, amíg feltétlenül szükséges.

- Sok „felnőtt-probléma” érdekli őket már iskolás korukban, (pl. Isten léte, politika, szexualitás, élet, halál, háború).

Kreativitás:

- Sokféle és sokszor szokatlan kérdést tesznek fel, majd az azokra kapott válaszok alapján újabb kérdéseket fogalmaznak meg.
- Egy kérdés vagy probléma felmerülésekor sok ötlet, vagy megoldási lehetőséget sorolnak fel.
- Gyakran szokatlan, furcsa vagy meglepően frappáns, okos válaszokat adnak.
- Véleményüket nem rejtik véka alá.
- Nem értékelik a sablonos megoldásokat.
- Gondolatban gyakran végig játszanak szituációkat és megváltoztatják azokat.
- Kifejezett humorérzékük van, de a kisgyerekes gügyögés idegesíti őket.
- Kifejezetten érdeklődnek a kreatív tevékenységek iránt, mint karikatúrarajzolás, tánc, ének, irodalom, zene.
- Szeretik a szépet, és könnyen észreveszik a művészi részleteket.
- Eredeti, színes fantáziaviláguk van.

Szociális viselkedés:

- Sokat foglalkoznak olyan fogalmakkal, mint igazságos - igazságtalan, jó - rossz, és készek a tekintéllyel szembe szegülni.
- Nem tartanak mindenáron a többséggel, nem félnek attól, hogy másak legyenek, mint a többiek.
- Ha más a véleményük, akkor provokálják a többieket és vállalják a konfliktusokat.
- Egyéniségek, individualisták, mennek a maguk útján.
- Nem fogadnak el tekintély-alapon véleményt anélkül, hogy azt kritikusan átgondolnák, elemeznék.
- Felelősséget tudnak vállalni, tervezésben és szervezésben megbízhatóak.
- Általában kijönnek kortársaikkal, bár néha türelmetlenek velük, barátaikat azonban hasonló képességük közül választják.
- Jól tudnak beszélgetni idősebb gyerekekkel vagy felnőttekkel.
- Hajlamosak arra, hogy ők határozzák meg a helyzeteket és mások viselkedését.
- Könnyen beleélik magukat mások helyzetébe és ezért nyitottak politikai és szociális problémákra.

A fenti tulajdonságok alapján az osztályteremben és a szabadidős tevékenységek során is tehetséggyanússá válhatnak tanulóink, és ezen „gyanú” alapján megfelelő fejlesztéssel válhatnak megvalósult tehetséggé.

A szerző:

pszichológus (Phd.), egyetemi oktató.

Akkreditált Kiváló Tehetségpont az Újbudai Ádám Jenő Általános Iskola

Csáki Katalin

A Intézményünk a XI. kerületben- Újbudán- a Gellérthegy oldalában, kiemelt zöldövezetben helyezkedik el, állami fenntartású intézmény. 1953-ban alapították, az ének - zene tagozata nagy múltra tekint vissza. Pedagógiai Programunknak legfontosabb céljai között szerepel a tehetséggondozás, a kiemelkedő képességű tanulóink azonosítása és fejlesztése.

Intézményünk 2013-ban regisztrált a Tehetségpont-ra, 2020-ban nyerte el az Akkreditált Kiváló Tehetségpont címet. Tehetségpontunk a komplexitás elvét előtérbe helyezve a zenei, nyelvi- verbális, téri- vizuális, testi- kinesztetikus interperszonális képességterületeket egységben kezeli. Azt valljuk, hogy legjobb tehetségazonosítás a tehetséggondozás folyamatában valósul meg. Szakköreink, tehetséggondozó foglalkozások széles köre módot ad a kiemelten tehetséges tanulók tanulmányi versenyekre való irányítására, felkészítésére. Magasan képzett tantestületünk kiváló szakmai háttérrel biztosít ennek megvalósítására. Munkaközösség vezetői koordinálják az alsó és felső tagozaton az iskolai, kerületi és regionális tanulmányi- és sport versenyeket, rendezvényeket. Számos kerületi, fővárosi tanulmányi és sportversenyen kiemelkedő eredményeket értünk el.

A tehetséggondozó programjainkba való bevonásnál hangsúlyozzuk a megfigyelés módszerét, tulajdonságlista és az érdeklődési irányokra vonatkozó megfigyelési szempontok alapján, de használunk tehetségazonosító teszteket, eljárásokat is. Évek óta alkalmazzuk alsó tagozaton a Kognitív Profil Tesztet, amely feltérképezi a képességek erősségeit, gyengeségeit, így sokoldalú képet ad a gyermek fejlettségi szintjéről. A teszt nem ad összesített eredményt, hanem képességterületenként értékel. A vizsgáló eljárás eredménye alapján a tanulók többsége kiemelkedő képességekkel rendelkezik. A 3.4. évfolyamon 15 kiemelten tehetséges tanuló vesz részt komplex tehetséggondozó programban. A kognitív képességvizsgálatot kiegészítettük kreativitás- rajzkiegészítés, mondatbefejezés, szokatlan tárgyhasználat- és motivációvizsgálattal, hiszen a tehetségnek az általános értelmi képességek mellett a kreativitás és a motiváció a fontos összetevője. A vizsgálat során átfogóbb képet kapunk tanulóink képességstruktúrájáról, személyiségvonásairól, ennek

alapján tervezzük meg a csoportos és egyéni fejlesztési területeket.

Terveink szerint az 1. évfolyamon a „Kíváncsi Ládával” szeretnénk feltárni a tanulók képességeit, érdeklődés irányát, a viselkedés jegyeiket, szociális kompetenciáikat, de a Kognitív Profil tesztet 1.2. évfolyamon is kívánjuk használni.

Több tehetségazonosítási pályázatban is részt vettünk, ami alsó és felső tagozaton is mérte a kognitív és speciális képességeket.

A tehetséggondozás folyamatában a tanulók erősségeiből kiindulva komplex fejlesztést biztosítunk, a különböző képességterületek támogatásával, ahol a kreatívfejlesztést hangsúlyozzuk. Próbálunk optimális motivációt, játékos helyzetet teremteni és a bizalom légkörét biztosítani, amely kedvez az alkotó tevékenységnek. Gyakran alkalmazzuk a csoport munkát, a projekt módszert és a kooperatív technikát, ahol próbáljuk erősíteni az együttműködő és alkalmazkodó készségüket. Lehetőséget igyekszünk adni a divergens gondolkodásra, azaz hogyan lehet egy problémát minél többféle módon megoldani, tovább fejleszteni.

Tehetségpontunk kiemelt profilja a zenei nevelés, kóruséneklés, amely a személyiség – és közösségfejlesztés egyik leghatékonyabb eszköze. Mindennapos közös éneklés bevezetése ún. „Daloló Iskola” elnevezésű projekt Sipos Mihály támogatásával került bevezetésre. Reggel, közvetlenül tanítás előtt minden alsós osztály egy ismert népdalcsokor elnevelésével kezdi a napi munkát. Ezekre a közös éneklésekre egy az osztályból kiválasztott „vezető” irányításával kerül sor, ő találja ki a napi adott dalcsokrot. Hetente egy alkalommal az összes osztály együtt szólaltat meg egy tanár által kiválasztott és vezetett dalcsokrot az iskola aulájában. A népdalcsokrok összeállításánál figyelembe vettük az életkori sajátosságokat, és igyekeztünk tematikus jelleggel válogatni.

A zenei nevelésünk kiegészül a színház pedagógiával, amely lehetőséget ad az értékteremtésre, a hagyományos értékek megőrzésére, illetve arra, hogy a tanulási folyamatban való aktív részvétel révén fejlessze a résztvevők előadói készségét kreativitását, az innovációs képességeit, a konfliktuskezelést, a kommunikációs képességeket, a toleranciát, az alkalmazkodás képességét. Ez egy gazdagító és differenciáló, program. Szövegek, dal és tánc részletek elsajátítása, színházi konvenciók, formanyelvek megismerése, szereplelés; zenei, kommunikációs (beszédkészség, beszédtechnika, színpadi beszéd, szókinés), innovációs képességek, mozgás kultúra, színpadi mozgás fejlesztését célzó, dramatikus technikák átadását, és személyiségjellemzőket (együttműködés, közösséghez tartozás, emocionális érzék sikerélmény, szerepvállalás, önbizalom, felelősségvállalás, önkifejezés) támogató komplex projekt. A megvalósítás során változatos tehetségnevelési módszereket eljárásokat alkalmaztunk (kooperatív technika, csoportmunka, drámapedagógi-

ai eszközök használata). Minden évben egy musicalt (Szépség és a Szörnyeteg, Dzsungel könyve, Abigél, Holle Anyó...) viszünk színpadra, ahol a 3.-8. évfolyamig válogatjuk be a tanulóinkat. A projektek általában 10 pedagógus együttműködő, összehangolt munkájával valósulnak meg.

Tehetségnevelési kérdésekben tanácsainkkal támogatjuk a szülőket fogadóórákon, szülői fórumokon. A tehetséggondozó munkánkat az iskolapszichológusunk is segíti. Kiemelt feladatunknak tartjuk a tanulóink intellektuális és speciális képességeinek korai feltérképezését, fejlesztését és mentorálását, mert a tehetségpotenciál így tud majd megfelelő irányban elindulni.

A tehetségsegítő és- támogató tevékenységemért 2021-ben állami kitüntetésben részesültem, elnyertem a Bonis Bona, a Nemzet Tehetségeiért díjat.

*A szerző:
tehetségfejlesztési szakértő.*

A tehetséggondozás történetéből

Az ókori Görögországban Platón (Kr.e.427-347) volt a tehetségesek kiválogatásának és kiművelésének szószólója. Az athéni filozófia kiemelkedő nagysága volt ő, aki államelméletében az arisztokratikus nevelés elvét hirdette. Az állam vezetését a legjobb szellemi képességekkel rendelkező és megfelelően kiművelt emberekre kell bízni. Platón nevelési eszménye az elitnevelés. Az ideális államot csak akkor lehet felépíteni, ha az „aranyembereket” a korrekt dialektikában kiműveljük, s aztán szabad kezű adunk nekik arra, hogy újra formálják a társadalmat. A kiválasztás Platón szerinti kritériumai nagyon tanulságosak. Az államélet zavartalan működése érdekében a tehetség mértéke szerint három csoportba kell sorolni az embereket. A szellem legjobbjai – arisztokratái – filozófusok, az államélet irányítói; az utánuk következők az örök, vagyis a katonák, míg a legkevésbé tehetségesek alkotják a kézművesek, földművesek osztályát. Mindenki azt a munkát végzi, amire képességeinél, tehetségénél fogva a legalkalmasabb. Feltétlenül előnyben kell részesíteni a legállhatatosabb, legbátrabb, a legjobb megjelenésű személyeket. Az első csoportba azokat kell kiválogatni, akikben mohó tanulási vágy ég és könnyen tanulnak. Jó emlékezőtehetséget kell megkívánni tőlük, és makacs étvágyat mindenfajta kemény munkára. Mint látjuk, Platón ösztönző, és sok vonásában máig érvényes elmélete szerint a legfontosabb társadalmi funkciók betöltésekor egyformán figyelembe kell venni a veleszületett tehetséget és a nevelés által kialakított személyiség

tulajdonságokat. A rómaiak különösen csodálták és értékelték a gyakorlati szervezői, politikai, erkölcsi kiválóságokat, a kitűnő szónokokat, a tudósokat és a költőket. Általános szokás volt, hogy a társadalom kivételezett osztályainak tagjai legértelmesebb rab-szolgaikat a legmagasabb fokon kitanították, majd felszabadították őket. Mint korunk emberei a futballistákat, ökölvívókat, a popegyüttesek vezetőit és másokat, ők úgy tisztelték a híres kocsihajtókat, a gladiátorokat, s kiképzésükre sok gondot fordítottak. A keresztény középkorban, főleg az egyházi hivatalokra céltudatosan válogatták ki – akár a legszegényebb társadalmi réteg közül is – a tehetségeseket s a legmagasabb szintig kitanították őket. Így lehetett Bakócz Tamásból, a jobbágygyermekből éppúgy, mint Szalkay Lászlóból, a mátészalkai varga fiából esztergomi érsek és királyi kancellár. A reformáció idején a központi feladatok közé került a tehetséges fiatalok kiművelése, tekintet nélkül származásukra. Bethlen Gábor és I.Rákóczi György erdélyi fejedelem és az utóbbi felesége, Lórántffy Zsuzsanna remek példája volt ennek a programnak. Bethlen Gáborról ezt olvashatjuk Szalárdi János Sirmalmas krónikájában: „Scolákat építtetni, a belgiumi, angliai akadémiákba tudós ifjakat nagy költséggel szakadatlanul feljáratni, a hazát tudós professzorokkal megékíteni fő gondja volt.”

*Forrás: Dr. Harsányi István: Tehetségvédelem,
Magyar Tehetséggondozó Társaság, 1994.*

A MTT DIGITALIZÁCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN SZEKCIÓJÁNAK ROVATA

Tanulástechnika, tanulási stílus és ezek alkalmazása a jövő oktatásában

Kiss Károly

Napjaink oktatáspolitikai folyamataiban többféle vita zajlik arról, hogy mi az üdvözítő tanítási módszertan: a frontális oktatás, vagy a csoportmunkán alapuló, akár páros, akár kiscsoportos munkaformák a legalkalmasabbak-e a tanulási folyamat megszervezése során? A válaszom az, hogy jelenleg ez teoretikus vita, mert minden módszertan alkalmas a diákok oktatására, fejlesztésére, ha a megfelelően használjuk, működtetjük. Láttam kiváló és nagyon gyenge frontális órát és alapvetően rosszul felépített és levezetett „csoportmunkának” nevezett tevékenységsorozatot is a sok kiváló csoportos, páros munkaforma mellett.

Bevezetés

Aki fontosnak érzi diákjai fejlesztését, a csoporthoz és az iskolai gyakorlathoz igazítja munkaformáit, és fontosnak tartja, hogy sokféle, változatos módszertan jelenjen meg az óráin, és a módszereket úgy alkalmazza, hogy előtte felkészül a módszer hatásosságából, hatékonyságából, eredményességéből is.

A mérés-értékelés témakör aktualitása a két fogalom kapcsolatának összetettségét is jelzi. A jól kiválasztott mérési eszközök és az ezekből nyert adatok a diákok fejlesztő értékelését is nagyban segítik. A szummatív értékelés mellett a jövőben a fejlesztő, értékelő szerepkör és az értékelési módszertan alkalmazása az órákon jobb eredményekhez vezethet. Ez az értékelési rendszer nagyobb tanári és diákaktivitást is igényel. A tanárnak az órán aktív értékelő szerepet kell vállalnia, és a diákoknak is el kell sajátítani az ön- és társértékelés technikáját is. Az alábbi cikk, remélem, segíti a tájékozódást, hogy milyen mérőeszközökkel lehet a diákok fejlesztő értékelését elősegíteni olyan ismeretekkel, amelyek a diákok tanulási stílusát és tanulástechnikai ismereteit fejlesztik. A cél, hogy önismeretre és az önálló tanulási képesség elsajátításáig jussanak el az iskolában.

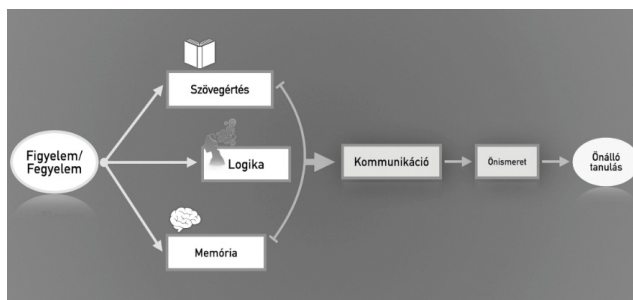
Két mesterprogramom megvalósítása után (az elsőben a csoportbontások hatékonyságát vizsgáltam az iskolaszervezetben, a másodikban a digitális iskola kialakítását és fejlesztését tűztem ki célul) úgy látom, hogy a nyitott intézményekben, ahol a tanári kíváncsiság és kreativitás a vezetőség innovációs hajlamával párosul, középtávon is eredményes fejlesztéseket lehet elérni.

Iskolám, az Európa 2000 Gimnázium így lett 3 év alatt Microsoft Showcase School, digitális iskola, és eredményesen építjük be a változatos módszertani gyakorlatot iskolai életünkbe.

Ezen folyamat során egy Nemzeti Tehetség Pályázatot készítettem kolléganőmmel, Icha Máriával, akivel a tanulástechnika alkalmazása és fejlesztése volt a célunk egy 8 osztályos gimnáziumhetedikos osztályában.

1. A tanulástechnikai program megvalósítása

A program kiváló lehetőség volt arra, hogy a vegyes, de kis létszámú csoportban felmérjük a diákokat, és a tanulás-módszertani folyamatot egy olyan rendszerbe ágyazzuk, ami egy év alatt a diákokat az önálló tanulás kialakításához segíti.

1. ábra: A tanulástechnikai folyamat lépéseinek új rendszere

Az alábbi ábra mutatja be azokat a részegységeket, melyeket végigjártunk, majd digitális és online gyakorlatokkal, játékokkal mélyítettünk el diákjainkban. Minden a figyelem és fegyelem kialakításával kezdődik, erre nagy hangsúlyt fektettünk, ehhez kapcsoltuk a legalapvetőbb kompetenciák fejlesztését (szövegértés, logika, memória). A gyakorlatokat követően célirányosan a diákok egymás közti és saját, belső kommunikációját is fejlesztettük csoportos, páros munkaformákkal és előadásokkal. Itt már céltudatosan a Határtalanul pályázathoz kapcsolódó történelmi, földrajzi, irodalmi és kulturális mintázatokat dolgozták fel a gyerekek a csikszerepai József Attila Általános Iskola diákjaival közösen.

Rendkívül érdekes volt a nyitó tevékenység eredménye, amin diákjaink is megdöbbentek: 3 csoportra osztottuk őket (figyelő, multitaskingolós és a többieket figyelő diákokra). Két körben tanítottunk nekik földrajzi és történelmi ismereteket Erdéllyel kapcsolatban. Az eredmény mindkét esetben szignifikánsan eltért a két tanuló csoport esetében. Először 39-12 pont lett a teszt vége, majd a szerepcsere után 21-14, mert ekkor a jobb képességű diákok multitaskoltak és a gyengébbek figyeltek.

A diákjaink levonták a következtetést: a gyengébb figyelemmel rendelkező diákoknak létfontosságú, hogy az órán ne használjanak közösségi oldalakat, ne tereljék el figyelmüket mással, mert akkor kétszer hatékonyabban tudnak tanulni.

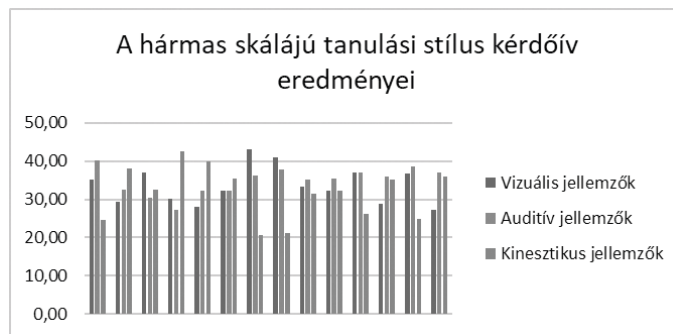
2. A tanulási stílusok fajtái, felmérése és eredményei

A tanulás eredményessége nagyban függött attól, hogy mennyire volt motivált és eredményes egy-egy

diák. Ezt a célt szolgálta egy mérőeszköz használata, mellyel felmértük a diákok tanulási stílusát, és közösen kielemeztük a kérdőívet. Minden diák megkapta a saját grafikonját, és közösen megbeszéltük, hogy érvényes-e rá az adott skála. Az eredmények a 7. osztályos diákok számára sokkolóak voltak, hiszen egyszerre megértették, hogy miért érzik magukat egy-egy tanulási helyzetben kellemesen és oldottan, más szituációban pedig rosszul, motiválatlanul.

A felmérés eredményeképpen kapott adatok számunkra is meglepetést okoztak, mert tökéletesen tükrözték az elmúlt két év során a napi tanítási rutin során szerzett tapasztalatainkat.

A diákok a kiértékeléskor is elcsodálkoztak a megadott eredmények alapján leírt tulajdonságokra. Íme, néhány diák eredménye:

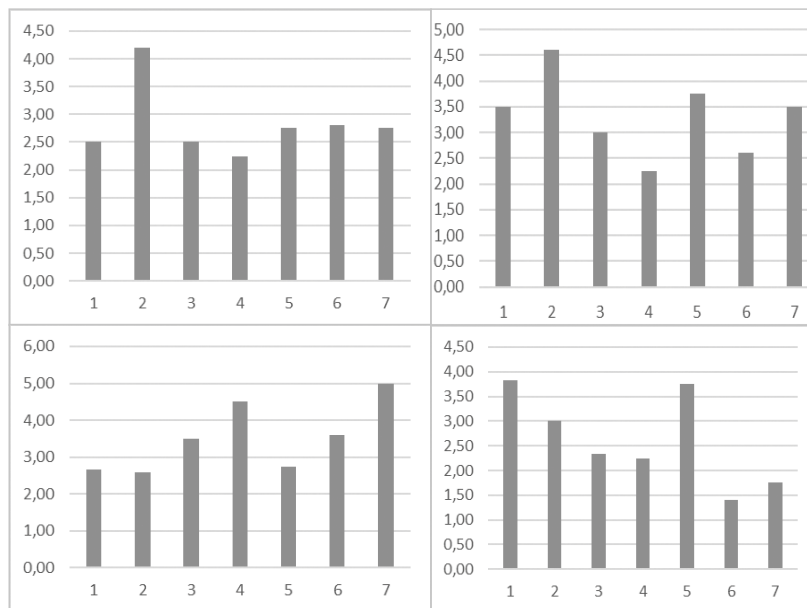

2. ábra: A 3 tanulási jellemző fókuszált eredménye

Gyönyörűen látható, hogy a diákok a 3 tanulási stílusjegy alapján különböző szerepben vannak, s a későbbiekben a 7 tanulási módszert számukra úgy tudjuk csoportosítani tevékenység tekintetében, hogy a lehető

leghatékonyabb módszer alapján sajátítsák el a tanulnivalót.

A következő két ábra a 7 tanulási stílusra bontott eredményt mutatja be két diák esetében:

3. ábra: A 7 tanulási stílus alapján mért értékek (1: auditív, 2: vizuális, 3: mozgásos, 4: társas, 5: csend, 6: impulzív, 7: mechanikus)

Ezen eredmények alapján egyértelműen látjuk, hogy melyik diák, mely 2 tanulási stílusban érhet el kimagasló eredményeket, és mely stílusok állnak távol tőlük. Így az egyéni tanulási utak kialakítása az oktatási rendszerünkben könnyebbé válhat, hiszen akár a pro-

jektfeladatok meghatározásában, akár a csoportmunkában is figyelembe vehetjük a fenti eredményeket.

Végezetül elvégeztük a diákok Belbin-féle csoportmunkára vonatkozó kérdőívét is, ennek eredményét tükrözi az alábbi adatsor:

Cselekvő szerep			Gondolkodó szerep		Társas szerepkör		
Vállalat- építő	Megva- lósító	Serkentő	Ötlet- gyártó	Helyzet- értékelő	Csapat- játékos	Forrás- feltáró	Elnök
8	6	4	10	5	10	8	3
13	14	12	4	9	4	8	5
11	9	8	8	9	13	6	6
12	8	10	5	10	9	10	7
7	9	14	4	12	6	9	8
8	14	5	7	11	4	9	13
7	5	12	7	11	6	14	8
14	7	12	4	5	9	7	12
10	11	6	9	5	12	8	9

4. ábra: A Belbin-féle csoportdinamikai felmérés eredménye

A kiemelt számok alapján rögzíthetjük a diákok csoportban töltött szerepét, és így el tudjuk kerülni, hogy konfliktusok alakuljanak ki a csoporttevékenységek során. A felmérés eredménye nagyban korrelál azzal a tapasztalattal, amit az elmúlt két év során tapasztaltunk a tanórákon, amikor a csoportmunka dinamizmusa néha megroppant, kisiklott, s nem értettük a probléma okát. Az adatokat végiggondolva, látjuk, hogy kik azok a diákok, akiket ezentúl közös csoportba csak különleges esetben és céllal lehet dolgoztatni, egyébként a tudásépítés hatásos folyamatai másféle csoportdinamika kialakítását igénylik.

A kérdőívek és ezek kiértékelése segít abban, hogy minden diák olyan tevékenységet kapjon a tanárától csoportmunkában, ahol jól érzi magát, sikereket ér el, és ez visszahat a motiváltságára, a tanuláshoz való viszonyára is.

3. Értékelés

A program záró részében felmértem a diákok véleményét, hogy miként értékelték a közös munka eredményességét, íme egy tipikus, de ettől a diáktól meglepő válasz:

Diák, fiú, korábban változó tanuló:

1.) Miben módosult a tanulási szokásod az elmúlt időszak hatására?

Rendezettebb, fegyelmezettebb vagyok, kevesebb idő is elég a tananyag elsajátítására a fokozott figyelem miatt.

2.) Megismerted-e a tanulási stílusod és ez hatott-e a tanulási gyakorlatodra?

Én vizuális és auditív vagyok, az, hogy megismerem a tanulási stílusomat hozzájárult a hatékonyabb tanuláshoz.

3.) Mit javasolnál a diáktársaidnak, mire figyeljenek tanulás közben?

Fontos a zavaró tényezők kizárása, leginkább a telefonos értesítések (repülő mód be a telefonon) és a csönd. Fontos továbbá a fókuszát idők kijelölése, a tanulás hoz kijelölendő egy hej ahol csak tanulsz, mert így az agyad összeköti a tanulást és azt a helyet.

4.) Javasolnád-e, hogy az iskolában legyen tanulótechnika bevezetve? Miért?

Nagyon fontosnak tartom, mert, ahhoz, hogy tanuljunk tudnunk, kell hogyan és miként tegyük azt.

A szöveges értékelés mellett egy kérdőív kitöltésére is kértem a diákokat, akik közül ketten nem töltötték ki a kérdőívet, a többiek eredménye itt látható:

Értékelj az alábbi állításokat 1-5 skálán! (1= legkevésbé értek egyet 5= leginkább egyetértek)

Állítások	1	2	3	4	5
A tanulástechnika megismerése segíti önismeretemet.				40%	60%
A tanulástechnikai szakkör segített a tanulási képességeim javításában.				10%	90%
A tanulástechnika szakkör hatására elkezdtem figyelni tanulási stílusomra.			10%	60%	30%
Könnyebben tudok tanulni, amióta beszélünk a tanulási rendszerről.			10%	80%	10%
A tanulástechnika és a csoportos, páros tevékenységek könnyen összekapcsolhatóak.		10%	10%	30%	50%
Örülnék, ha a tanárok tudnák, hogy milyen tanulási stílus jellemez és ennek megfelelő feladatokat kapnék.	10%				90%
Örülnék, ha a tanárok ismernék a tanulástechnika alapjait és ennek megfelelően is tanítanának.			10%	10%	80%

5. ábra: A tanulástechnikai program értékelése

Az eredmények azt mutatják, hogy ha a diákok megismerik a tanulási stílusukat, akkor ezt nagymértékben tudják hasznosítani a saját önismeretük és önálló tanulásuk érdekében. Emellett fontosnak tartják, hogy a tanáraik is ismerjék meg őket, és ha tudják, alkalmazzák az órákon a fenti eredményeket.

Ebben az évben a pályázati program eredményeinek köszönhetően az összes új diákunkat felmértük a hét-fokozatú kérdőív segítségével, s a félév tapasztalatai alapján a kollégák 93%-ban megerősítették a kapott eredményeket. Az, hogy a jövőben hasznosítani tudjuk

az eredményeket, világos számunkra, de hogy hogyan, annak kialakítása a tantestület innovatív tagjainak lesz még a feladata, melyet a következő félévben végzünk el. Lehetséges, hogy egy új mesterprogram témájává válik az alkalmazás módjának kidolgozása.

A szerző:

az EURÓPA 2000 Gimnázium igazgató helyettese
történelem – magyar nyelv és irodalom – erkölcsstan
szakos tanár

A gyermek által felfogott

vagy teremtett embereszmény – amelyet követni akar, s amelynek vonásait igyekszik magában kifejleszteni – egyúttal az állandóan ható erkölcsi motívum szerepét is betölti. Ez utóbbi pedig a kutatásaink során kapott adatok szerint legfontosabb feltétele annak, hogy a serdülő személyiség erkölcsi szilárdsága kialakuljon. A megfigyelések és a nevelési folyamat pszichológiai elemzése szerint a pozitív erkölcsi ideálok kialakulása a serdülőknél szükséges, sőt talán döntő feltétele a nevelésnek. És megfordítva: a negatív példaképek kialakulása nagymértékben akadályozza a nevelést. Ilyen esetben ugyanis a felnőttek követelményeit nem fogadják el a serdülők, mert úgy vélik, hogy azok nincsenek összhangban a saját eszményképük hatására

önmagukkal szemben támasztott követelményekkel. A serdülőkorban egyre szilárdabbá válik a választott eszménykép. Ez az állhatatosság nyilván részben azzal függ össze, hogy a serdülőknél sajátos módon történik az ideál választás. Aktívan keresik a példaképeket, s amikor a választás megtörtént, kezdik mindenben összehasonlítani magatartásukat, a példaképpel és erről az alapról értékelik a környezetükben élő emberek cselekedeteit.

Forrás: Lidia Iljicsna Bozsovcics: A személyiség fejlődése a gyermekkorban, In.: Magatartásminták – azonosulás;

Szerk.: Zrinszky László, 1979. Gondolat Kiadó.

A MATEHETSZ ROVATA

Hogyan válasszon a fiatal pályát, iskolát, szakmát?

A folyamatos, egész Európát érintő gazdasági változások miatt egyre fontosabb, hogy olyan szakmát válasszanak a fiatalok, amivel a munkaerőpiacon velük szemben támasztott követelményeknek sikeresen meg tudnak felelni.

Hogy miképp segíthetjük, támogathatjuk gyermekünket a választásban, arról Dr. Suhajda Csilla Judittal beszélgetünk, aki a Matehetsz által megvalósuló programok szakmai munkatársa, és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem-egyetemi docense, pályaaorientációs szakértője.

Mikor érdemes elkezdni foglalkozni a pályaválasztás témájával?

Ma már a pályaválasztásnak egészen más funkciója van, mint akár néhány évtizeddel ezelőtt. A választás ma már inkább azt jelenti, hogy melyik úton indulunk el és közel sem biztos, hogy az első választott pályánk, szakmánk az utolsó is lesz. Így én azt javaslom, hogy minél hamarabb kezdjünk el foglalkozni a pályaválasztás gondolatával, ne csak a konkrét döntést (7-8. vagy 11-12. évfolyam) megelőzően. Egészen kicsi kortól kezdve -akár óvodás kortól is- érdemes a pályák, szakmák világával foglalkozni, természetesen az életkori szintnek megfelelően, hogy a fiatalnak minél több ismerete legyen a munka világról, mire a döntéshez érkezik. Itt nem kell nagy dolgokra gondolni: ha utazás közben beszélgetünk arról, hogy egyik-másik ismerős hogyan és mit dolgozhat, ha minél több olyan lehetőséget biztosítunk, ahol a gyermek kipróbálhat egy tevékenységet (akár munkahely látogatás, szakkör, kézműves foglalkozás), nem csak a tevékenységekről, pályákról tudhat meg többet, hanem önmagáról is. Azt is fontos szem előtt tartanunk, hogy nagyon gyorsan változnak a szakmák, pályák a munkaerőpiacon, azt is szokták mondani, hogy azoknak a szakmáknak a 60%-át, amit 10 év múlva fogunk csinálni, még ki sem találták, így a nyitottság és a rugalmas alkalmazkodás (reziliencia) elengedhetetlen lesz. Ha minél szélesebb képet mutatunk a világról és minél jobban ismeri önmagát a fiatal, annál könnyebb lesz majd a későbbiekben boldogulnia és mi ezzel tudunk neki a legtöbbet segíteni.

Hogyan érdemes intézményt választani, milyen szempontok alapján?

Az iskolaválasztást számos tényező befolyásolja, és úgy gondolom, hogy az objektív és a szubjektív szempontokat is egyaránt figyelembe kell venni. Például nem mindegy az, hogy hol élünk, milyen intézmények érhetőek el a közelben, ott mit lehet tanulni. Azt is fontos figyelembe venni, hogy hogyan lehet oda eljutni: tömegközlekedéssel megoldható, vagy a család oldja meg a szállítást. Felmerülhet akár a kollégiumi bentlakás gondolata is és nem szabad figyelmen kívül hagyni az egyes lehetőségek anya-

gi vonzatát sem. Természetesen a legfontosabb az, hogy a gyermek mi iránt érdeklődik, melyik tantárgy megy neki jobban és milyen elképzelései, tervei vannak a jövőre nézve. Mindenképpen azt tartanám fontosnak, hogy a gyermekkel, fiatallal közösen hozzuk meg a döntést, beszéljük át a különböző lehetőségeket, szempontokat. Ebben nagy segítséget jelenthetnek az iskolák nyílt napjai, ahol a lehetséges tanárokkal, diáktársakkal lehet beszélgetni, de lehet, hogy akár az iskola atmoszférája is segíthet már a döntésben.

Mi jelenti a legnagyobb nehézséget/elakadást a döntésben?

A pályaválasztási, iskolaválasztási döntés mindannyiunk életében meghatározó pont volt, sosem volt egyszerű, hiszen életünk egyik első fontos döntése. Én azt tapasztalom, hogy ma mindenki „a tökéletes döntést” keresi és ez a diákokat és a családokat egyaránt kicsit „megbénítja”. Míg a szülők ezt az információszerzéssel próbálják meg megoldani, addig sok esetben a fiatalok a döntéssel járó felelősséget próbálják elodázni vagy átruházni másra. Az eltérő kezelési módból származó feszültség néha a családi kommunikációra, belső dinamikára is rányomja a bélyegét, ami a döntési szituáción sajnos nem segít. Ha nem csak a döntést megelőző „kampányidőszakban” foglalkozunk a témával, hanem folyamatosan gyűjtjük a pályákról, szakmákról, intézményekről és a lehetőségektől az információt, azokat közösen átbeszéljük, a döntéssel járó pánik, szorongás és családi feszültség elkerülhető vagy legalábbis jelentős mértékben csökkenthető.

Mi a valós segítség a felkészülésben (felvételig)?

Mint minden interjún –I egyen az felvételi vagy állásinterjú- a bizottság alapvetően a jelölt felkészültségét vizsgálja. Ez a szakmai tudáson túl leginkább azt jelenti, hogy a jelentkező mennyire van tisztában önmagával, kvalitásaival és lehetőségeivel. Így fontos tisztában lennünk a céljainkkal, terveinkkel és hogy ez miként tud az adott intézményben kiteljesedni. Így a tudatosság az egyik legfontosabb segítség, ami reális önismeret nélkül elképzelhetetlen.

Ajánlanál online elérhető, hasznos tesztek?

A téma fontosságából adódóan is ma már rengeteg online és papír alapú önismereti teszt és kiadvány áll rendelkezésre nem csak a diákok, hanem az ő döntésüket támogató szülők és pedagógusok számára is. Mindenekelőtt a nemzeti pályorientációs portál kérdőíveit ajánlanám, de a felsőoktatási felvételi portál (FELVI) oldalán is érdemes tovább keresgélni, amelynek szintén van pályorientációs vetülete. Ma már vannak komplex, több tématerülettel is foglalkozó külön pályorientációs applikációk (pl. **LÉP-TEM**), de a speciális profilú kérdőívek is, ami a **Matehetsz** honlapján elérhető (www.w.tehetség.hu: Érdeklődés térképe) fontos információkat adhatnak. Bármelyiket is választjuk, nem első sorban a végeredmény számít, hanem az, hogy azokkal mit kezdünk. Így mindenképpen elengedhetetlennek tartom, hogy az eredményeket a fiatal valakivel megbeszélje, átbeszélje, értelmezze, és amikkel egyetért, énképébe beépítse.

Ha nincs kialakult pályaképe a fiatalnak, mit tegyen?

Ma már számos szervezet segíti a fiatalokat és családtagjaikat a pálya és iskolaválasztási döntés meghozatalában. Érdemes a lakóhelyünkön ezeket a lehetőségeket megkeresni és élni vele: a pedagógiai szakszolgáltatokon

kívül a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatoknál és számos civil szervezetben is foglalkoztatnak pályaválasztási szakértőt. Ezek igénybevétele ingyenes. Mindezekon kívül a nyílt napok, a pályaválasztási kiállítások is sokat segíthetnek, de ma már számos tanácsadó, mentor és szociális szakember is kínál ilyen jellegű szolgáltatást. Érdemes pályaválasztást segítő honlapokat felkeresni, esetleg vlogokat is megnézni a témában.

Milyen segítséget kapnak a fiatalok az iskolában?

Az iskolákban ma már egyre nagyobb szerepet kap a pályorientáció témaköre, gondolhatunk itt a pályorientációs és a nyílt napokra, a felkészült szakemberekre (pl. iskolapszichológus, iskolai szociális segítő, pályorientációs tanár) vagy akár az osztályfőnöki órákra. 2020-tól országos mérés (**OPM- 8. osztályosoknak**) és pályorientációs mérőeszköz (**POM**) is segíti a fiatalok pályorientációs folyamatát, de mindezeket csak akkor tudjuk jól és okosan felhasználni mind egyéni mind pedig társadalmi szinten, ha ezek élményeiről, tapasztalatairól, eredményeiről a családban és a szakmai körökben is sokat beszélgetünk.

2023. február 15. a *Matehetsz* szerkesztésében

Kétszáz éve

született az egyik kiemelkedő képességű magyar politikusunk, idősebb Andrassy Gyula gróf (1823-1890). A nők nagy kedvence, a párizsi szalonok daliás és vagyonos „szép akasztottja” – utalva arra, hogy a szabadságharc után jelképesen felakasztották – nem is születhetett volna stílusosabb napon, mint március 8-án, hisz ez a nap 1917 óta a nemzetközi nőnap (nálunk 1948-ban vezették be).

Pazar képességét már korán felismerte a Kossuth jóvoltából legnagyobb magyar-ként ismert gróf Széchenyi István, aki szerint Andrassyra nagy politikai jövő vár. „Minden lehet belőle, még Magyarország nádora is!” – jelentette ki, s mivel a nádori poszt 1848-ban az azt 104.-ként betöltő magyar barát István főherceggel megszűnt, az azzal egyenértékű méltóságot a miniszterelnöki megbízatást érdemelte ki. A gróf nem tévedett tehát, hiszen ifjú barátja hamar főispán, felsőházi követ, jó szónokként és jó politikusként a reformmozgalom egyik vezéregyénisége lett. Mikszáth Kálmán véleménye szerint: „*Andrassy Gyula gróf csúcsa volt a magyar úri nobilitásnak és a magyar szellemnek. Nagy úr tudott lenni, anélkül, hogy gőgös legyen, mindenkít megnyert, sőt megigézett, anélkül, hogy leereszkedőnek látszanék.*”

A szabadságharcban a fővezér Görgey Artúr egyik szárnysegédjeként szolgált és több csatában is részt vett.

Ezredes lett, majd követségbe ment Törökországban, s a bukás után emigrációba kényszerült. Anyja kijárta számára a kegyelmet a császárnál, így 1857-ben hazatért. Országgyűlési képviselő, majd képviselőházi alelnök lett. Belátva a politikai körülményeket, az európai hatalmi viszonyokat, a Habsburg-kiegyezés híve lett. Deák Ferencsel sikerült 1867-re tető alá hozni a kiegyezést, s mivel Deák nem vállalta a miniszterelnökséget, javaslatára Ferenc József császár februárban Andrassyt bízta meg a 3. magyar kormány megalakításával. Nyáron, a királykoronázáskor, nádori szerepkörben

a hercegprímással együtt tette fel a Szent Koronát Ferenc József fejére.

Nem könnyű feladatot kapott, hiszen nem ő volt a Parlamentben a többségi párt vezetője, s emellett jelentős volt azoknak az aránya, akik elleneztek a Habsburg-házzal a kiegyezést. Feladatát azonban sikerrel látta el. Hamarosan törvény született pl. a horvátokkal való kiegyezésről, a nemzetiségek jogállásáról, a Magyar Honvédség megalakításáról az Állami Számvevőszék felállításáról, a határőrvidékekről, a polgári perrendtartásról, a kötelező elemi oktatásról, az ügyészségről, a főváros fejlesztéséről, a közigazgatás és az igazságszolgáltatás szétválasztásáról, stb. A császár is elégedett volt a fejleményekkel, mert 1871-ben Andrassyt bízta meg a közös külügyminisztérium vezetésével. „*Milyen jó, hogy nem akasztattam fel.*”

– mondta neki. E posztjában is sikeresen működött, sikerült a monarchia elszigeteltségét feloldania, közeledett az orosz és a német birodalomhoz, s megvetette az olaszokkal való jó kapcsolat alapjait. Az egyre súlyosabb vesebetegsége nem akadályozta meg abban, hogy megszervezze 1878-ban a berlini kongresszust, ahol sikerült megállítani az oroszok balkáni térfoglalását. Betegsége és Bosznia elfoglalása miatti kritikák hatására 1879-ban lemondott, de előtte még megkötötte Németországgal a két ország együttműködését garantáló alapszerződést (amire szükség volt, mert a későbbi antant államok már szervezkedni kezdtek az európai hegemoniáért).

Közismert a gróf és Erzsébet királyné szoros baráti kapcsolata, akinek a kiegyezés létrejöttében is szerepe volt. Kijelentései alapján erősen vonzódott a grófhöz, talán kisé kacérkodott is vele, de annál több nem történt. A király sem kifogásolta kapcsolatukat, de nem is lett volna miért (ilyen ügyben inkább Erzsébetnek lehetett volna észrevétele férje iránt).

Erzsébet királyné egyik huncutkodó verse jól jellemzi kapcsolatukat, amit nem árnyalt féltékenység:

„Apropos, egy szócska gróf Andrásyról:
Éjjel sétál Jerikóban, szálegyedül, fésztelen,
Reggel tér meg sátorába, s a lába szára meztelen!
Kalpag és atilla nélkül, mily pikáns és csodaszép!
Ablakon át rajtakapták! Grandiózus csatakép!

Lemondása után visszavonultan élt kastélyába, de követte a politikai eseményeket. Mária Valéria főhercegnő azt írta naplójába a gróf 1890. februárjában bekövetkezett haláláról: „Keserű csapás mama számára, akihez igaz és állhatatos barátsággal úgy ragaszkodott, mint talán senki máshoz.”

„Utolsó, egyetlen barátom.” – mondta róla Erzsébet királyné „A leghívebb barátomat veszítettem el!” írta Andrassy özvegyének.

„E kiváló férfit, aki úgy Magyarország politikai életének, valamint a Monarchia külügyi politikájának ma fennálló új alapját megteremtette, a jövő nemzedékek is eszményképül fogják tekinteni. (Széll Kálmán, az ország 12. miniszterelnöke.)

(százdi)

LIONS CLUBOK SZEKCIÓJÁNAK ROVATA

A Terne Cherhaja zenekar új arca

Demarcsek Györgyné

„A család értéket ad, a tanár kapukat nyit, a társak, mint katalizátorok hatnak.” (Mönks)

A fenti gondolattal cikkünk bevezetőjében szeretettel emlékezünk Mönks professzorra, akinek életútja, szaktudása, elkötelezettsége a tehetséggondozás ügye iránt, valamint emberi viszonyulása a tehetséggondozók felé meghatározó jelentőséggel bír mindannyiunk számára, akik ismertük őt. Mönks professzor a tehetséggondozás három nagyon fontos szereplőjét emeli ki, amelynek a jelentősége a Terne Cherhaja (Fiatal Csillagok) Zenekar esetében is meghatározó.

A Terne Cherhaja Zenekar tagjai, Balázs Sándor Herceg, Oláh József, Kozák Béla Sándor, Lakatos Zoltán Junior, diákszínjátszóként indultak és robbantak be a drámás színtérbe. Életük első előadásával arany minősítést szereztek az Országos Diákszínját-szó Fesztiválon és elnyerték a neves szakmai zsűri, és ami talán még fontosabb, a kortársak elismerését is. A kedves fogadtatás, a kortársak állva tapsolása, gratulációi valóban óriási katalizátort jelentettek az önel-fogadás, a pozitív énkép és a motiváció erősítésében. A továbbiakban elnyerték a Nemes - Nagy Fesztivál fődíját, meghívást kaptak a POSZT-OFF rendezvényére, Pécsre, illetve Németországban mutatkozhattak be egy nemzetközi diákszínját-szó találkozón. Az első év lendülete után is sikerült a legjobbak között szerepelni, több arany minősítés után azonban a pandémia miatt a csoport már nem tudott működni. Itt meg is állha-

tott volna a történet, de érdekes módon a nehézségek új ötleteket és lehetőségeket szültek, itt kezdődött el a fiatalok új útja, és ekkor indult el a tehetséggondozás újabb szakasza, a tehetségek mentorálása. A pandémia alatt készült el a *Tele van a sötét égbolt* című online zenei album, amely autentikus cigány és erdélyi magyar népzenei feldolgozásokat tartalmaz.

„A tehetség lehetőség az egyénben, amely külső-belső tényezők interakciójában jön létre. A tehetség viselkedés és attitűd, értékrendszer és önértékelés.”
/Gyarmathy Éva/

Amíg a színjátszás esetében a külső motiváció volt jelentős, amely adott esetben belső motivációvá alakult, a zenélés zsigerből jött, belső motivációként mozgatta a fiúkat. A kérdés, hogy mit, mivel és hogyan

cselekedjünk, mi az az interakció, amelynek során egymásra találunk a tehetségígéreték és a tehetségfejlesztő pedagógusok, szakemberek. Fontos pillanata a tehetségsegítésnek, amikor a mentorált felismeri önmagában a tehetséget, és azt, hogy milyen értékeket közvetít, az miért fontos önmaga és mások számára, tovább gondolva hogyan hasznosul a szélesebb környezet, a társadalom számára.

Sokan tartják azt, hogy a tehetség utat tör magának. Nyilván van erre is példa. De hány tehetséget veszít el a közösség, ha csak abban bízunk, hogy majd kijárja az útját!

Egyre többen értenek egyet Szent-Györgyi Albert alábbi gondolatával: **„Van egy téveszme, hogy a lángelmét nem lehet elnyomni, az utat tör magának. Csudát tör utat! Nincs könnyebb dolog, mint a lángelmét elnyomni, mert az nagyon érzékeny. Azt úgy lehet elnyomni és taposni, mintha ott sem lett volna.”**

Czeizel Endre professzor tehetségmodellje kiemelten foglalkozik a SORS- faktorial, amely alapvetően meghatározhatja a tehetség lehetőségeit és útját. Különösen igaz ez a többszörös különlegességű tehetségígéret esetében, akik egyszerre több probléma leküzdésével kénytelenek nap mint nap szembesülni, valamint az érzelmi és érzékenységi állapotuk is rendkívül szélsőséges lehet.

Ma már világszerte egyértelműen megfogalmazódik az a követelmény, amit Czeizel professzor már évekkel ezelőtt meghirdetett: „A tehetséget keresni kell”!

(Balogh László)

Csak akkor lehet eredményes programot összeállítani, ha azonosítjuk a tehetségterületeket, tudjuk, hogy milyen célt tűzhetünk ki magunk elé, és milyen módszerekkel akarjuk elérni a kitűzött célokat. Az azonosításhoz alkalmaztuk a pszichológiai méréseket, a megfigyelést, a közismereti tanárok, kollégiumi nevelők ajánlását, a kortársak véleményét, majd elindítottuk a tehetségműhely programunkat, amely a legjobb kereső programnak bizonyult.

A **Terne Cherhaja** tagjai közül egy fiatal kiemelkedő tehetségígéret a színjátszás és a zene területén, három további tag kiemelkedő tehetségígéret a zene területén, a tánc kisebb mértékben, de jelen van a tudástárunkban. A gazdagítás és a dúsitás módszerét alkalmazva bővültek a zenei ismereteik, új stílusokkal ismerkedtek meg, desaját maguk is végeztek kutatómunkát, tanultak egymástól is, valamint külső szakértők is segítették a felkészülésüket. Komplex személyiségfejlesztés valósult meg a program során, amelysorán fejlődött a fiatalok beszéd-készsége, kommunikációja, az önálló szerepvállalásuk, s a program fejlesztette a mozgáskészséget és testtudatot, az alkotói és előadói képességeket, az

önmegvalósítás képességét, a társas együttműködést, az egészséges énképet, önbizalmat és önértékelést.

A halmozottan hátrányos helyzetben élő fiatal zenészek sok mindent hoztak a családból, amelyre nagyon büszkék. A zene és a tánc szeretete, a hagyományok és az idősök tisztelete, a családi kötődés ereje fontos muniáció volt számukra, ugyanakkor az ingerszegényebb környezetből, a kényelvűségéből, a szülők alacsony iskolai végzettségéből fakadó hátrányok leküzdése külső segítség nélkül szinte lehetetlen lett volna. A mentor szerepe igen fontos a fejlesztés során. A dolgok mögé látás, a holisztikus szemlélet, a mélyfúrás képessége, a sokféle pedagógus szerep felvállalása, a megfelelő szakemberek felkérése meghatározó tényezője a sikernek. Sorsszerű volt ez a találkozás, és a legcsodálatosabb dolog, hogy a mentor maga is sokat épült és fejlődött a közös munka által.

Az egymásra találás mellett sorszerű maga az a szociokulturális háttér, amivel rendelkeznek, és a vírus-helyzet szülte körülmények, nehézségek lehetőséggé formálására, mint a SORS - faktor kiszámíthatatlan tényezőjére tekinthetünk.

A mentorálási szakasz részeként az eredmények bemutatása, a zenekar nyilvános szereplése következett, és ebben a szakaszban a mentornak már menedzseri feladatokat is el kellett látnia. A zenekar bemutatkozott a Művészetek Palotájában, a Sziget Fesztiválon, a Művészetek Völgyében, a Fischeing Fesztiválon, az Öröm a zene Fesztiválon, a Budapest Parkban. Ezekről a sikerekről rendszeresen hírt adott az Első Nyíregyházi Lions Club újságírója. A jószolgálati és tehetséggondozási tevékenységéről jól ismert szervezet mai napig támogatja és segíti a zenekar tagjainak tevékenységét, és a rendszeres tudósításokkal hozzájárult ahhoz, hogy minél ismertebbé váljanak a fiatal zenészek.

Tovább növeli a SORS- faktor jelentőségét egy újabb találkozás, amelynek köszönhetően a filmkészítés alkotói folyamataiba is betekintést nyerhettek, tapasztalatot és sok-sok élményt szerezhettek a színész-zenész tehetségek.

A Színház- és Filmművészeti Egyetem végzős rendezőjének, **Derzsi Mátyásnak** az alkotását, a **Csókot kaptam az ördögtől** című vizsgafilmjét az Uránia Nemzeti Filmszínházban mutatták be. A főszereplő Balázs Sándor „Herceg” (Ármin), de Kozák Béla Sándor (Káló), valamint Lakatos Zoltán (Junior) is felbukkan epizodistaként.

A rendező először Herceg énekhangjába szeretett bele, ezért alakította úgy, hogy a filmbeli karaktere énekeljen is. Ami nagyon fontos visszacsatolás részéről, hogy színészileg is legalább olyan tehetségesnek tartja Herceget, mint zenésznek. A színjátszó múlt sokat segített abban, hogy megfelelő koncentrációval volt képes dolgozni és jól bírta a terhelést is. A mo-

notónia türes, a feladattal való azonosulás, az elkötelezettség, a gyakorlás, az önmagával szembeni igényesség fontos szerepet játszott abban, hogy a sok utazással, izgalommal, kihívással járó forgatás az ország

A filmbemutatóon ott voltak a fiúk is, sokan gratuláltak nekik. Többen nehezen hitték el, hogy Herceg nem színészettel foglalkozik. A rendező, a színészek, a stáb, a mentor, mindenki, aki ismeri, arra biztatja Herceget, hogy jelentkezzen az SZFE-re, **ott a helye!**

Már csak az elhatározás hiányzik, a félelem leküzdé-

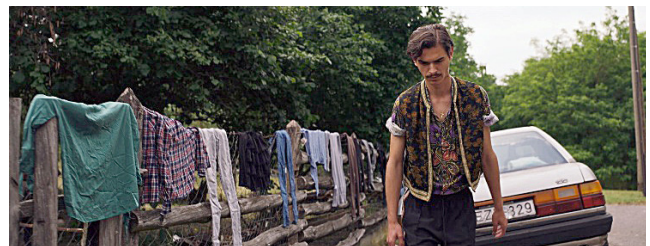
különböző pontjain meg tudjon valósulni. A darabban szereplő színészek egyenrangú partnerként kezelték őket, látták, hogy komolyan veszik a feladatot és jól akarnak teljesíteni.

Életre szóló élményt jelentett számukra a forgatás folyamatainak, nehézségeinek megismerése, a közös munka a színészekkel és hogy többek között a nemzet színészeivel, Molnár Piroskával dolgozhattak együtt. A kemény munka összehozta a stábot, szoros barátság alakult ki közöttük. Az Uránia Nemzeti Filmszínházban volt a nyilvános vizsgavetítés. A közönség együtt lélegzett a filmmel, nevettek, élvezték, nagy sikert hozott a bemutató. A tervek szerint a filmet kiküldik hazai és nemzetközi filmfesztiválokra. Reméljük, hogy szeretni fogják és minél több helyre eljut a fiatal tehetséges rendező, Derzs Mátyás alkotása.

se, mert a felkészülés segítségével nagyon sokan szívesen közreműködnek!

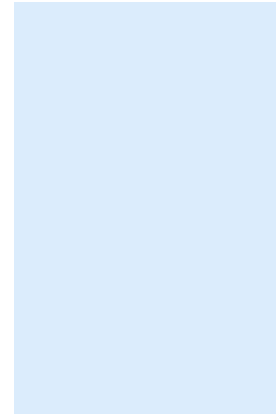
Csodálatos lenne, ha az elkövetkezőkben arról számolhatnánk be, hogy a tehetségígéretből tehetség lett, aki megvalósította az álmait, önmagát, aki példa lehet nagyon sok hátránnyal induló fiatal számára.

A szerző:

mesterpedagógus a Nyíregyházi Vásárhelyi László Alapfokú művészeti iskola igazgatója.

A képek a „Tehetséggondozás apostola” szoboravatásán készültek a Sárospataki Református Kollégiumban

A képeket készítette: Szajkó József sárospataki tanár.